

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra statistiky

Bakalářská práce

**Analýza nezaměstnanosti osob zdravotně postižených
na Chrudimsku a možnosti jejího snižování**

Adéla Mikanová

© 2018 ČZU v Praze

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

Provozně ekonomická fakulta

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Adéla Mikanová

Provoz a ekonomika

Název práce

Analýza nezaměstnanosti osob zdravotně postižených na Chrudimsku a možnosti jejího snížení

Název anglicky

Analysis of unemployment of the handicapped persons in the Chrudim region and its possible reduction

Cíle práce

Cílem práce je provést analýzu vývoje nezaměstnanosti u uchazečů se zdravotním postižením na Chrudimsku na základě vybraných ukazatelů. Řešení bude rozebírat možnosti jejich uplatnění na trhu práce v regionu a využívání nástrojů aktivní politiky zaměstnanosti k podpoře zaměstnávání této skupiny. Dále bude prováděn odhad vývoje nezaměstnanosti OZP pro nejbližší období. V průběhu práce může být realizováno dotazníkové šetření u zdravotně postižených osob na trhu práce. Na základě provedených analýz budou formulovány návrhy a doporučení pro snížení nezaměstnanosti zdravotně postižených osob v regionu.

Metodika

K analýze sekundárních dat bude využito vybraných statistických metod jak k analýze kvantitativních i kvalitativních znaků, časových řad a indexní analýzy. Práce bude čerpat z dat zveřejňovaných na portále MPSV a z dat poskytnutých ÚP ČR – Kontaktním pracovištěm Chrudim, případně z provedeného dotazníkového šetření.

Harmonogram:

Studium odborné literatury a odborných textů: 03/2017-09/2017

Předložení konečné podoby literární rešerše: 10/2017

Výběr a zpracování dat: 08/2017-01/2018

Předložení konečné podoby bakalářské práce: 02/2018

Doporučený rozsah práce

30-50 stran

Klíčová slova

nezaměstnanost, osoba zdravotně postižená, trh práce, aktivní politika, chráněná dílna

Doporučené zdroje informací

BUCHTOVÁ, B. *Nezaměstnanost : psychologický, ekonomický a sociální problém*. Praha: Grada, 2002. ISBN 80-247-9006-8.

HINDLS, R. *Statistika pro ekonomy*. Praha: Professional Publishing, 2007. ISBN 978-80-86946-43-6.

KÁBA, B. – SVATOŠOVÁ, L. *Statistické nástroje ekonomického výzkumu*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2012. ISBN 978-80-7380-359-9.

MAREŠ, P. *Nezaměstnanost jako sociální problém*. Praha: Sociologické nakladatelství, 1994. ISBN 80-901424-9-4.

MICHALÍK, J. *Zdravotní postižení a pomáhající profese*. Praha: Portál, 2011. ISBN 978-80-7367-859-3.

MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ ČR, příručka pro osoby se zdravotním postižením v roce 2016: Informace o pravidlech i pomoci na trhu práce a ze sociálního systému. Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR, 2016. ISBN 978-80-7421-132-4.

NOVOSAD, L. *Poradenství pro osoby se zdravotním a sociálním znevýhodněním : základy a předpoklady dobré poradenské praxe*. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-509-7.

SEKERKA, B. *Makroekonomie*. Praha: Profess Consulting, 2007. ISBN 978-80-7259-050-6.

SIROVÁTKA, T. – MAREŠ, P. *Trh práce, nezaměstnanost, sociální politika*. Brno: Masarykova univerzita, Fakulta sociálních studií, 2003. ISBN 80-210-3048-8.

ŠESTÁK, J. *Chráněná dílna – nástroj k pracovnímu uplatnění a začlenění lidí se zdravotním postižením*. Vyd. 1. Týn nad Vltavou: Domov sv. Anežky, 2007, 86 s. ISBN 978-80-254-0108-8.

Předběžný termín obhajoby

2017/18 LS – PEF

Vedoucí práce

doc. Ing. Marie Prášilová, CSc.

Garantující pracoviště

Katedra statistiky

Elektronicky schváleno dne 12. 2. 2018

prof. Ing. Libuše Svatošová, CSc.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 20. 2. 2018

Ing. Martin Pelikán, Ph.D.

Děkan

V Praze dne 05. 03. 2018

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou bakalářskou práci "Analýza nezaměstnanosti osob zdravotně postižených na Chrudimsku a možnosti jejího snižování" jsem vypracovala samostatně pod vedením vedoucího bakalářské práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu použitých zdrojů na konci práce. Jako autorka uvedené bakalářské práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušila autorská práva třetích osob.

V Praze dne 14.3.2018

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala doc. Ing. Marii Prášilové, CSc. za odborné vedení, vstřícnost a rady, které mi velmi pomohly při vypracování této bakalářské práce.

Analýza nezaměstnanosti osob zdravotně postižených na Chrudimsku a možnosti jejího snižování

Abstrakt

Bakalářská práce je věnována skupině osob se zdravotním postižením, konkrétně pak jejich nezaměstnanosti a také možnostmi podpory jejich zaměstnávání. Blíže je pak rozebrána situace v regionu Chrudimska. Praktická část práce obsahuje analýzu situace evidovaných nezaměstnaných osob se zdravotním postižením v regionu Chrudimska. V první části byl analyzován vývoj podílu nezaměstnaných osob a vývoj počtu uchazečů o zaměstnání podle věku. Dále byly porovnávány počty uchazečů o zaměstnání s uchazeči o zaměstnání se zdravotním postižením. Analyzován byl také vývoj počtu volných pracovních míst a využívání nástrojů aktivní politiky zaměstnanosti. V druhém dílu praktické části je provedena analýza osob zdravotně postižených v porovnání se všemi uchazeči o zaměstnání. Konkrétně byla rozebrána jejich struktura podle věku, dosaženého vzdělání, stupně postižení, délky nezaměstnanosti a zastoupení dle kontaktních pracovišť v regionu. Následně byla provedena prognóza dalšího vývoje počtu uchazečů o zaměstnání. V závěru bakalářské práce jsou shrnuty a vyhodnoceny výsledky analýz a také navrženy opatření pro možné snižování počtu nezaměstnaných osob se zdravotním postižením.

Klíčová slova: nezaměstnanost, osoba se zdravotním postižením, chráněný trh práce, Chrudimsko, aktivní politika

Analysis of unemployment of the handicapped persons in the Chrudim region and its possible reduction

Abstract

This bachelor thesis focuses upon the issue of employment of people with disabilities, who should receive a higher degree of protection in the labour market. Study highlights the situation in Chrudim region. The practical section of the thesis contains an analysis of the situation of registered unemployed people with disabilities in the Chrudim territory. In the first part was analyzed development of unemployment and number of job seekers divided by age. Next was compared number of the jobseekers with and without disabilities. Also was analyzed development of the job vacancy and the use of active employment policy instruments. In the second part of the practical section was performed analysis of the unemployed people with disabilities in comparison with the all jobseekers. Specifically they were compared by age, education, degree of disability, time of the unemployment, representation according to the labor offices in the region. At the end of this section was done prognosis of further development of the jobseekers number. Conclusion of this bachelor thesis contains evaluation of analysis results and also the proposal of possible reduction of the number of unemployed persons with disabilities.

Keywords: unemployed, person with disability, protected labor market, Chrudim, active politics

Obsah

1 Úvod.....	12
2 Cíl práce a metodika	13
2.1 Cíl práce	13
2.2 Metodika	13
3 Teoretická východiska	16
3.1 Nezaměstnanost.....	16
3.1.1 Měření nezaměstnanosti	16
3.1.2 Druhy nezaměstnanosti.....	17
3.1.3 Dopady nezaměstnanosti	18
3.2 Osoba se zdravotním postižením	19
3.3 Dělení zdravotního postižení z hlediska legislativy.....	23
3.4 Sociální pomoc pro OZP	24
3.5 Podpora zaměstnávání OZP	26
3.5.1 Nástroje aktivní politiky zaměstnanosti.....	26
3.5.2 Zaměstnávání osob se zdravotním postižením	28
3.5.3 Projekty spolufinancované Evropským sociálním fondem	31
4 Charakteristika Chrudimska z hlediska řešené problematiky	34
4.1 Základní údaje	34
4.2 Možnosti vzdělávání	35
5 Vlastní práce	36
5.1 Vývoj nezaměstnanosti na Chrudimsku.....	36
5.1.1 Vývoj podílu nezaměstnaných osob	36
5.1.2 Vývoj počtu UoZ podle věku.....	37
5.1.3 Podíl UoZ se zdravotním postižením na UoZ celkem	37
5.1.4 Struktura UoZ se zdravotním postižením	38
5.1.5 Uchazeči o zaměstnání a volná pracovní místa na Chrudimsku.....	39
5.1.6 Nástroje APZ	41
5.2 Analýza UoZ se zdravotním postižením na Chrudimsku	42
5.2.1 Struktura nezaměstnaných podle věku	42
5.2.2 Struktura nezaměstnaných podle dosaženého vzdělání	42
5.2.3 Struktura nezaměstnaných OZP podle stupně postižení.....	43
5.2.4 Struktura nezaměstnaných podle délky nezaměstnanosti.....	44
5.2.5 Struktura nezaměstnaných podle kontaktních pracovišť	45
5.3 Sezónnost a predikce počtu UoZ do budoucích let	46
6 Závěr.....	50

7 Seznam obrázků	52
8 Seznam tabulek	52
9 Seznam grafů	52
10 Seznam použitých zdrojů	53
11 Seznam příloh	56

Seznam použitých zkratk

APZ	Aktivní politika zaměstnanosti
ČR	Česká republika
ČSÚ	Český statistický úřad
ESF	Evropský sociální fond
KoP	Kontaktní pracoviště
KrP	Krajská pobočka
MPSV	Ministerstvo práce a sociálních věcí
OPZ	Operační program Zaměstnanost
OZP	Osoba zdravotně postižená
OZZ	Osoba zdravotně znevýhodněná
SÚPM	Společensky účelné pracovní místo
UoZ	Uchazeč o zaměstnání
ÚP ČR	Úřad práce České republiky
VPP	Veřejně prospěšné práce
WHO	Světová zdravotnická organizace

1 Úvod

Tématem této bakalářské práce je analýza nezaměstnanosti osob se zdravotním postižením a možnosti jejího řešení.

Pod pojmem zdravotně postižená osoba si občas zdraví občané představí osoby, u kterých to je vizuálně patrné, tedy „vozíčkáře“ či „berličkáře“. Tělesné postižení ale není zastoupeno v tak velké míře, jako postižení vnitřní. Toto postižení často není pouhým okem viditelné, a proto se může leckomu zdát, že mnoho lidí se zdravotním postižením ani nezná.

Podle šetření Českého statistického úřadu žilo v roce 2013 v České republice 1 077 673 osob se zdravotním postižením. Jejich podíl na celkové populaci byl 10,2 %. Při porovnání s rokem 2010 se podíl o 0,3 % procentního bodu ještě zvýšil.

Podle zveřejněných údajů Ministerstva práce a sociálních věcí se počet evidovaných uchazečů o zaměstnání se zdravotním postižením v roce 2017 pohyboval mírně pod hranicí 50 tisíc, což je asi 17 % všech nezaměstnaných. Osoby se zdravotním postižením jsou tedy jednou z rizikových skupin uchazečů o zaměstnání, která vyžaduje zvýšenou péči při zprostředkování zaměstnání.

Osoby se zdravotním postižením tvoří v naší společnosti skupinu obyvatel, které hrozí sociální vyloučení. Zdravý člověk si těžko představí, jak hodně může nemoc ovlivnit kvalitu jeho dalšího života. Nejde jen o fyziologické projevy nemoci, ale ztráta fyzických, duševních či rozumových schopností vede v návaznosti i ke ztrátě pracovní schopnosti jedince. Práce je základem pro seberealizaci a také pro finanční zajištění. Pokud se tedy ze zdravotních důvodů sníží možnost pracovního uplatnění, důsledkem může být i ztráta finančních jistot. V tomto směru má nezastupitelnou roli stát, který poskytuje těmto osobám sociální pomoc a také se snaží prostřednictvím zákonných opatření motivovat zaměstnavatele k jejich zaměstnávání, aby se i tito občané mohli realizovat v zaměstnání. Podíl nezaměstnaných osob v České republice v posledních letech klesá. Porovná-li se ale podíl osob se zdravotním postižením na celkovém počtu nezaměstnaných, tak se zjistí, že naopak stoupá. (Ministerstvo práce a sociálních věcí). Tato skutečnost jen potvrzuje, že uchazeči o zaměstnání se zdravotním postižením jsou opravdu skupinou, která potřebuje zvýšenou péči při zprostředkování zaměstnání. Podporu vyžaduje nejen ze strany státu, ale také ze strany dalších organizací na trhu práce (zaměstnavatelé, obce, neziskové organizace, zájmové svazy atd.).

2 Cíl práce a metodika

2.1 Cíl práce

Cílem bakalářské práce je analýza vývoje nezaměstnanosti uchazečů se zdravotním postižením v okrese Chrudim v letech 2013 – 2017. Prostřednictvím časových řad a sezónních indexů bude zjištěn trend a sezónnost počtu nezaměstnaných na Chrudimsku a odhadne se budoucí vývoj počtu evidovaných uchazečů o zaměstnání i evidovaných osob se zdravotním postižením. Analyzováno bude i využívání nástrojů aktivní politiky zaměstnanosti k podpoře zaměstnávání nezaměstnaných osob se zdravotním postižením. Na základě provedených analýz budou formulovány návrhy a doporučení pro snižování nezaměstnanosti zdravotně postižených osob v regionu.

2.2 Metodika

Problematika osob se zdravotním postižením je široká. V této práci je věnována pozornost důvodům nezaměstnanosti těchto osob a možnostem na zlepšení jejich situace na trhu práce. Regionálně je řešena oblast Chrudimska.

V teoretické části práce jsou uvedeny základní pojmy související se zmíněnou problematikou jako je definice osoby se zdravotním postižením, jsou shromážděny informace týkající se nezaměstnanosti, jejím druhům a metodám měření nezaměstnanosti. Popsáno je rozdělení osob se zdravotním postižením dle typu a stupně postižení. Důležitou informací je také soubor různých forem podpory států, a to jak ve formě sociálních dávek, tak ve formě podpory zaměstnávání osob se zdravotním postižením.

Ve vlastní části práce je využita metoda analýzy dat k rozboru nezaměstnaných osob se zdravotním postižením v regionu Chrudim. Sledován je vývoj nezaměstnanosti v letech 2013-2017. Zhodnoceno je i využívání aktivní politiky zaměstnanosti pro účely podpory zaměstnávání osob se zdravotním postižením.

Zdroje dat a informací

Práce je rozdělena na část teoretickou a praktickou. V teoretické části budou využita především odborná literatura a studium zákonů. Pro praktickou část budou informace čerpány hlavně z Českého statistického úřadu, z webu Ministerstva práce a sociálních věcí

a z Úřadu práce ČR – kontaktní pracoviště Chrudim. Pracoviště poskytlo data z informačního systému OKpráce, převedené do formátu tabulek v MS Excel.

Elementární charakteristiky časových řad

Mezi relativní charakteristiky růstu (respektive poklesu) patří např. **koeficienty růstu**. Tato statistika zaznamenává relativní postupnou rychlost změn hodnot ve sledované časové řadě. Procentuální vyjádření koeficientu růstu se nazývá **tempo růstu**. Pro časovou řadu sledovaného ukazatele lze také vypočítat **průměrný koeficient růstu**, který můžeme definovat jako geometrický průměr jednotlivých koeficientů k_t a lze ho vypočítat podle vzorce:

$$\bar{k} = \sqrt[n-1]{\frac{y_n}{y_1}}$$

Časové řady

Časová řada je posloupnost hodnot určitého ukazatele uspořádaných z hlediska času ve směru od minulosti k přítomnosti. Smyslem časových řad je číselně popsat dynamiku vývoje sledovaných jevů v referenčním období a prognózovat jejich budoucí vývoj. Při analýze časových řad je vycházeno z předpokladu, že uvažovaná časová řada zahrnuje tři složky: trend, periodická a časová kolísání.

Trendem se charakterizuje dlouhodobá celková tendence vývoje časové řady.

Periodická složka obsahuje působení pravidelně opakujících se faktorů, spjatých se sledovaným jevem. Dle délky periody lze rozlišovat kolísání cyklické, sezónní a krátkodobé.

Náhodné kolísání se projevuje menšími, nepravidelnými výkyvy v řadě, které nelze předpovídat. Je způsobeno výskytem vedlejších faktorů náhodného charakteru.

Z velkého množství trendových funkcí je možné zvolit vhodný typ. Mezi nejčastěji používaný patří:

– lineární $y'_i = a + bt_i$

Parametry a a b jsou neznámé a $t = 1, 2, \dots, n$ je časová proměnná. Parametr a se interpretuje při použití časové proměnné t jako aritmetický průměr vyrovnané řady y_i . Parametr b pak udává, jaký přírůstek trendové hodnoty T_t odpovídá jednotkovému přírůstku proměnné t .

Sezónnost časové řady

Sezónní složka se vyskytuje v časových řadách, kde je časová proměnná zaznamenána v období kratší než 1 rok. Sezónní výkyvy jsou především způsobeny střídáním ročních období.

Postup stanovení sezónní složky s použitím empirického sezónního indexu:

1. Stanoví se trendová složka T_{ij} časové řady některou ze známých metod, např. vyrovnáním trendovou přímkou při zavedení časové proměnné t
2. porovnáme podílem trendovou složku s hodnotami časové řady

$$I_{ij} = \frac{y_{ij}}{T_{ij}}$$

3. z hodnot I_{ij} za shodná dílčí období vypočteme **empirický sezónní index** jako prostý aritmetický průměr:

$$I_j = \frac{1}{k} \sum_{i=1}^k I_{ij}$$

Pro $j = 1, 2, \dots, m$, přičemž přibližně platí:

$$\sum_{j=1}^m I_j = m.$$

Rozlišujeme dvě časové souřadnice – pořadí periody a pořadí dílčího období uvnitř periody:

$n = k \cdot m$, n - délka časové řady se sezónní složkou,

k – počet period (let)

m – počet dílčích období uvnitř periody (měsíců, čtvrtletí)

Vypočteme **vyrovnané hodnoty** (systematickou složku) časové řady jako součin:

$$Y_{ij} = T_{ij} I_j.$$

Vypočteme **sezónně očištěné hodnoty** časové řady jako:

$$\frac{y_{ij}}{I_j}$$

3 Teoretická východiska

3.1 Nezaměstnanost

Nezaměstnanost je podle Brožové běžný společenský jev a jistá výše nezaměstnanosti dokonce slouží k správně fungujícímu trhu práce. Pokud je ale nezaměstnanost příliš vysoká a dlouhodobá, stává se komplikovaným problémem. Dochází pak k ekonomickým ztrátám, ale objeví se i sociální, psychologické a politické problémy. (Brožová, 2003)

Obyvatelstvo se v oblasti nezaměstnanosti rozděluje do tří následných skupin. **Zaměstnaní** jsou osoby, které provozují jakékoliv placené zaměstnání nebo sebezaměstnání. **Nezaměstnaní** jsou ti, kteří jsou způsobilí pracovat a jsou ochotni do jisté doby do zaměstnání nastoupit, nezaměstnaný také nemá žádnou placenou práci a aktivně ji hledá. **Ekonomicky neaktivní** jsou osoby, které nespádají do žádné z výše klasifikovaných kategorií, jsou to děti, důchodci, studenti denního studia nebo osoby v domácnosti. (Blažková, 2014)

Uchazečem o zaměstnání se může dle zákona o zaměstnanosti stát osoba, která osobně požádá o zprostředkování vhodného zaměstnání krajskou pobočku Úřadu práce, v jehož správním obvodu má bydliště, a která splňuje zákonem stanovené podmínky pro zařazení do evidence uchazečů o zaměstnání. (Zákon č. 435/2004 Sb., 2004)

3.1.1 Měření nezaměstnanosti

Podíl nezaměstnaných osob je ukazatel registrované nezaměstnanosti v ČR a je zveřejňován MPSV. Vyjadřuje **podíl dosažitelných¹ uchazečů o zaměstnání ve věku 15 – 64 let ze všech obyvatel ve stejném věku**. Je využíván především k hodnocení politiky zaměstnanosti na národní úrovni.

Tento ukazatel nahradil do roku 2012 zveřejňovanou míru registrované nezaměstnanosti, která poměřovala všechny dosažitelné uchazeče o zaměstnání pouze k ekonomicky aktivním osobám.

¹ Dosažitelní UoZ - Jedná se o uchazeče o zaměstnání, kteří mohou bezprostředně nastoupit do zaměstnání při nabídce vhodného pracovního místa, tj. evidovaní nezaměstnaní, kteří nemají žádnou objektivní překážku pro přijetí zaměstnání. Za dosažitelné se nepovažují uchazeči o zaměstnání ve vazbě, ve výkonu trestu, uchazeči v pracovní neschopnosti, uchazeči, kteří jsou zařazení na rekvalifikační kurzy, nebo uchazeči, kteří vykonávají krátkodobé zaměstnání, a dále uchazeči, kteří pobírají peněžitou pomoc v mateřství nebo kterým je poskytována podpora v nezaměstnanosti po dobu mateřské dovolené. (Ministerstvo práce a sociálních věcí)

Tzv. **obecná míra nezaměstnanosti** je zveřejňována Českým statistickým úřadem, a počítá se dle metodiky výpočtu ČSÚ v rámci výběrových šetření pracovních sil, vycházející z doporučení Eurostatu, Mezinárodní organizace práce. Tento ukazatel je využíván především k účelům mezinárodního srovnání. (Český statistický úřad)

3.1.2 Druhy nezaměstnanosti

Nezaměstnanost můžeme dělit podle více kritérií. Jestliže ji budeme dělit podle příčiny vzniku, budeme rozlišovat nezaměstnanost frikční, strukturální, cyklickou a sezónní.

Frikční nezaměstnanost

Tento druh nezaměstnanosti lze řadit mezi dobrovolnou a krátkodobou nezaměstnanost a vyskytuje se v důsledku mobility pracovníků. Mezi pracovními místy dochází běžně k přesunu osob, ať už jde o přesuny, které jsou motivované vlastní potřebou těchto osob, nebo potřebami ekonomického vývoje. Jde o normální změny zaměstnání a doba nezaměstnanosti je pro nezaměstnané osoby jen krátkou epizodou, během které si hledají nové uplatnění. Velký podíl ve frikční nezaměstnanosti mají mladí lidé, kteří právě vstupují na trh práce a hledají v něm své uplatnění. (Brožová, 2003)

Strukturální nezaměstnanost

Tím, jak se mění oborově a územně struktura ekonomiky, nemusí kvalifikace propuštěných osob odpovídat požadavkům nových pracovních míst. Tím se mění struktura poptávky po práci a té se struktura nabídky velmi těžko přizpůsobuje. O strukturální nezaměstnanosti se také často mluví, jako o výsledku nerovnováhy mezi pracovní silou pohotovou pro práci a požadavky zaměstnavatelů po určitém typu práce. Pro strukturální nezaměstnanost je paradoxem, že se do ní mohou dostat i pracovníci, kteří jsou vysoce kvalifikovaní, ale kvůli změnám ve výrobě už jejich kvalifikace není dále potřebná. (Mareš, 1994)

Cyklická nezaměstnanost

Vyskytuje se tehdy, když celková poptávka po pracovnících je nízká. Pokud celkové výdaje klesají, roste nezaměstnanost v celé ekonomice. Vysoká cyklická nezaměstnanost má tendenci se v dalším období přeměnit na strukturální nezaměstnanost. Pracovníci, kteří přijdou v rámci cyklické nezaměstnanosti o práci, mohou ztratit některé znalosti a kvalifikace a následně se stát dlouhodobě nezaměstnanými. (Hobza, 2009)

Sezónní nezaměstnanost

Pokud je nezaměstnanost pravidelná a je spojena například s ročním obdobím, říká se jí sezónní. Touto nezaměstnaností může být postiženo například stavebnictví, v tomto případě hovoříme o tzv. zimní sezónní nezaměstnanosti. Kromě stavebnictví se s tímto druhem nezaměstnanosti můžeme setkat u prací v zemědělství nebo u služeb spojených s turistikou. (Mareš, 1994)

Dobrovolná nezaměstnanost

Když nezaměstnaný práci hledá, ale je ochoten práci přijmout pouze za vyšší mzdu, než která na trhu práce převládá, říká se mu dobrovolně nezaměstnaný. Délka trvání dobrovolné nezaměstnanosti závisí hlavně na tom, jak je nastavena podpora v nezaměstnanosti. Pokud je nízká a trvá kratší dobu, je dobrovolná nezaměstnanost nízká, protože jsou nezaměstnaní motivováni k rychlejšímu hledání nové práce.

Nedobrovolná nezaměstnanost

Nedobrovolná nezaměstnanost vzniká tehdy, kdy nezaměstnaný hledá práci za mzdu, která na trhu práce převládá, ale nemůže ji najít. Jsou to hlavně osoby, pro které je rekvalifikace nepřijatelná. Příčinou této nezaměstnanosti jsou překážky, které brání poklesu mezd. (Holman, 2011)

3.1.3 Dopady nezaměstnanosti

Nepříznivé dopady nezaměstnanosti se dělí na ekonomické a sociální.

Ekonomické dopady

Hlavním ekonomickým důsledkem nezaměstnanosti je nevyužití potenciálu pracovní síly, konkrétně schopností, dovedností a znalostí pracovní síly. Nepřináší nám tak ekonomický efekt. To se projevuje poklesem hrubého domácího produktu a rostoucími náklady spojenými s eliminací nezaměstnanosti. Hlavním nákladem je vyplácení podpory v nezaměstnanosti. Když se míra nezaměstnanosti zvyšuje, ekonomika ztrácí statky a služby, které by mohly být vyprodukovány nezaměstnanými. V období vysoké nezaměstnanosti jsou ekonomické ztráty největším příkladem plýtvání v moderní ekonomice. (Samuelson, 2008)

Sociální dopady

Sociální dopady zpravidla rostou s dobou nezaměstnanosti člověka. Ti, kteří jsou nezaměstnaní déle než jeden rok, jsou už dlouhodobě nezaměstnaní. Tito lidé už nemají

takové pracovní návyky a kvalifikaci jako lidé s kratší dobou nezaměstnanosti a stávají se tak pro zaměstnavatele méně atraktivní. Mezi sociální dopady nezaměstnanosti patří také růst kriminality, psychické zatížení nezaměstnaných, růst nemocnosti, růst alkoholismu a sebevražd, snižování životní úrovně atd. (Pavelka, 2006)

3.2 Osoba se zdravotním postižením

Zdravotní postižení je podle Matouška postižení člověka, které nepříznivě ovlivňuje kvalitu jeho života. Hlavním problémem těchto lidí je, že nejsou schopni pracovat anebo nedokážou navazovat a udržovat vztahy. (Matoušek, 2016).

Zákon o zaměstnanosti definuje osoby se zdravotním postižením v § 67. „*Osobami se zdravotním postižením jsou fyzické osoby, které jsou orgánem sociálního zabezpečení uznány invalidními ve třetím stupni, invalidními v prvním nebo druhém stupni nebo zdravotně znevýhodněnými.*“ Těmto osobám se dle ZoZ poskytuje zvýšená ochrana na trhu práce. (Zákon č. 435/2004 Sb., 2004)

Zdravotně postižení lidé jsou jednou z rizikových skupin nezaměstnaných. U těchto lidí nastávají ekonomické, sociální a psychické problémy, ale zároveň také problém přiměřeného smyslu života a problém pocitu lidské důstojnosti. V poslední době je stále víc kladen důraz na produktivitu práce, a proto se snižuje šance uplatnění zdravotně postižených lidí na trhu práce. To je také důsledek toho, že jsou evidováni na úřadech práce několikanásobně déle než zdraví lidé. Tito lidé jsou tak často odkázáni na péči své rodiny. (Buchtová, a další, 2013)

Hlavní kategorie zdravotního postižení jsou následující:

Tělesné postižení

Tělesně postižený člověk není jen člověk na vozíčku, ale řadíme mezi ně také dlouhodobá zdravotní oslabení. Jako u ostatních typů postižení i tento výrazně snižuje kvalitu lidského života. Poruchy hybnosti můžeme dělit z několika hledisek. Podle doby vzniku se dělí na vznik v **prenatálním** období a v **postnatálním** vývoji člověka. Dále můžeme poruchy hybnosti dělit na **primární**, což znamená že došlo k poškození přímo v pohybovém ústrojí, nebo na **sekundární**, v tomto případě je pohyb omezen kvůli jiné nemoci či poruše. (Blažková, 2014)

Renotiérová (Renotiérová, 2002) dělí tělesné postižení na dvě skupiny podle doby vzniku.

- **Vrozené** postižení vznikají během těhotenství nebo hned po porodu (např. infekční onemocnění matky, parazitální onemocnění, úrazy, psychická traumata, komplikované porody atd.) Tyto osoby se sžívají se svým postižením už od narození, proto se jejich psychický stav vyvíjí jinak než u lidí se získaným postižením.
- **Získané** postižení se dělí na několik skupin.
 - Získané deformace – vzniká nesprávným držením těla
 - Tělesná postižení po úraze – nejčastějšími důsledky úrazu jsou onemocnění mozku a míchy, poškození periferních nervů a amputace
 - Tělesná postižení po nemoci – nejčastěji jsou to revmatická onemocnění

Vnitřní postižení

Vnitřní postižení není na první pohled vidět, ale může být velice vážné. Vzniká především následkem dlouhodobých civilizačních onemocnění. Jesenský rozděluje vnitřní postižení na onkologická onemocnění, onemocnění imunity a krve, respirační onemocnění, kardiovaskulární onemocnění, onemocnění zažívací soustavy a na onemocnění kostí a svalů. (Jesenský, 2000)

Mentální postižení

Švarcová (Švarcová, 2006) považuje osoby s mentálním postižením za takové, u kterých dochází k zastavení vývoje rozumových schopností, k odlišnému vývoji některých psychických vlastností a k poruchám v adaptačním chování. Mentální postižení je trvalé snížení rozumových schopností, které zpravidla vznikají jako důsledek organického poškození mozku. Nejde tedy o onemocnění, ale o trvalý stav.

Od roku 1992 platí nová WHO klasifikace onemocnění v rámci které se mentální retardace dělí do šesti základních skupin, na lehká, středně těžká, těžká, hluboká, jiná a nespecifikovaná.

Duševní postižení

Světová zdravotnická organizace definuje psychiatrický případ jako „*zjevnou poruchu duševní činnosti, natolik specifickou ve svých klinických projevech, že je spolehlivě rozpoznatelná jakožto jasně definovaný soubor znaků a natolik závažná, aby způsobila ztrátu*

pracovní schopnosti, nebo sociálního postavení, nebo obou, a to v takovém stupni, který může být hodnocen jako selhání“ (Mahrová, a další, 2008 str. 69)

Mahrová dělí duševní postižení do následujících skupin:

- organické duševní poruchy – patří sem hlavně demence a deliria, ale mohou mít také projevy deprese, psychotické projevy, poruchy osobnosti atd.;
- duševní poruchy a poruchy chování vyvolané účinkem psychoaktivních látek;
- schizofrenie, schizofrenní poruchy a poruchy s bludy;
- poruchy nálady – patří sem mánie, deprese a manio-depresivní porucha;
- neurotické poruchy – do této skupiny zařazujeme fobické úzkostné poruchy, panickou poruchu a posttraumatickou stresovou poruchu;
- behaviorální syndromy spojené s fyziologickými poruchami a somatickými faktory – patří sem poruchy příjmu potravy, sexuální dysfunkce, poruchy spánku atd.;
- poruchy osobnosti a chování u dospělých – řadíme sem specifické poruchy osobnosti, návykové a impulzivní poruchy, poruchy sexuální preference atd.;
- mentální retardace – jedná se o duševní opoždění, IQ je 70 nebo menší;
- poruchy psychického vývoje – patří sem poruchy řeči a jazyka;
- poruchy chování a emocí;
- nespecifikovaná duševní porucha.

(Mahrová & Venglářová, 2008)

Zrakové postižení

Lidem, kterým určité poškození zraku ovlivňuje činnosti v jejich životě, říkáme zrakově postižení. Ty poté můžeme rozdělit na nevidomé a slabozraké. Při vyšetření oka je podstatná míra zrakové ostrosti, díky níž zjistíme, jak závažné zrakové postižení je. Podle tohoto vyšetření můžeme člověka se zrakovým postižením zařadit do jedné z pěti kategorií. (Národní informační centrum pro mládež)

Tabulka 1: Klasifikace zrakového postižení podle WHO

Kategorie	Druh zrakového postižení
1	Střední slabozrakost
2	Silná slabozrakost
3	Těžce slabý zrak
4	Praktická nevidomost
5	Úplná nevidomost

Zdroj: (Národní informační centrum pro mládež)

Sluchové postižení

Vady sluchu nejčastěji rozlišujeme podle závažnosti, místa vzniku a doby vzniku. **Velikost sluchové vady** vyjadřujeme v decibelech (dB) hlasitosti zvuků, které se vyskytují v blízkosti člověka. Organizace WHO stanovila roku 1980 stupně sluchových vad podle decibelů.

Tabulka 2: Klasifikace sluchových vad podle WHO

Velikost ztráty sluchu podle WHO	Název kategorie ztráty sluchu
0-25 dB	Normální sluch
26-40 dB	Lehké poškození sluchu
41-60 dB	Střední poškození sluchu
61-80 dB	Těžké poškození sluchu
81 dB a více	Velmi těžké poškození sluchu až hluchota

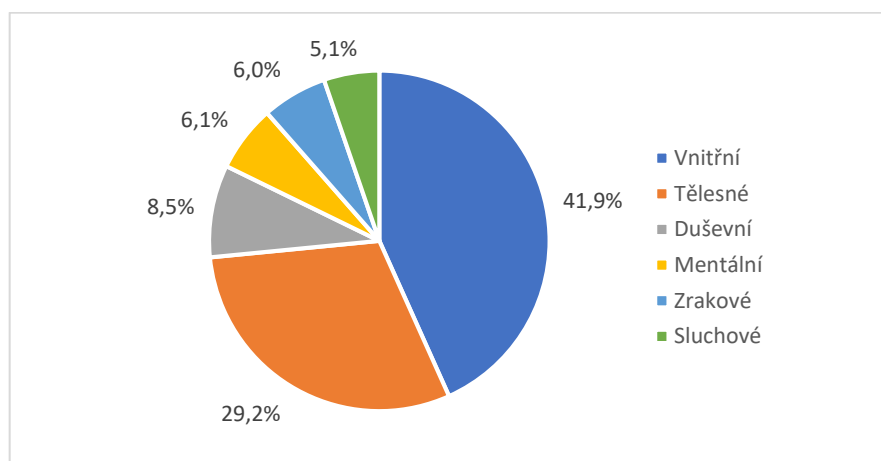
Zdroj: (Horáková, 2012)

Rozložení druhů postižení

Z výběrového šetření ČSÚ, které bylo prováděno v roce 2013 vyplývá, že nejčastějšími druhy zdravotního postižení jsou u OZP vnitřní a tělesné postižení.

Z celkových výsledků je patrné, že **nejvyšší podíl mají vnitřní zdravotní postižení**. Přestože je v tomto typu postižení zahrnuto vždy jen jedno postižení vnitřních orgánů, je celková výše podílu **41,9%**. Na druhém místě jsou s nevelkým odstupem **tělesná postižení** – **29,2%**. Podíly ostatních typů mají významně nižší zastoupení v celku a pohybují se v intervalu 5,1 - 8,5%. (Český statistický úřad)

Graf 1: Rozložení druhů postižení (2013)

Zdroj: vlastní zpracování, šetření MPSV ČR, 2013

3.3 Dělení zdravotního postižení z hlediska legislativy

Osoby zdravotně postižené se rozdělují na čtyři skupiny podle míry poklesu pracovní schopnosti. Pracovní schopnost stanovují posudkoví lékaři jednotlivých správ sociálního zabezpečení na základě určené diagnózy a vyhlášky č. 359/2009 Sb., o posuzování invalidity. Jedná se o

- **osoby uznané invalidní ve třetím stupni** – schopnost pracovat se těmito osobám snížila nejméně o 70 procent proti stavu před nemocí nebo úrazem, v těchto případech je postižení většinou viditelné nebo byla nedávno prodělána léčba závažné nemoci,
- **osoby uznané invalidní ve druhém stupni** – schopnost pracovat se těmito osobám snížila o 50 až 69 procent proti stavu před nemocí nebo úrazem, jedná se například o osoby s revmatoidní či psoriatickou artritidou, roztroušenou sklerózou, Crohnovou chorobou nebo mají problémy s pohyblivostí,
- **osoby uznané invalidní v prvním stupni** – schopnost pracovat se těmito osobám snížila o 35 až 49 procent proti stavu před nemocí nebo úrazem, v těchto případech většinou postižení není vidět, jedná se například o osoby s lupénkou, stabilizovaný člověk po transplantaci kostní dřeně, žena po rakovině prsu a podobně,
- **osoby zdravotně znevýhodněné (OZZ)** – jde o občany, kteří mají zachovanou schopnost pracovat, ale tato schopnost je podstatně omezena díky dlouhodobě nepříznivému zdravotnímu stavu, který má dle lékařské vědy trvat déle než 1 rok a podstatně omezuje jeho tělesné, duševní a smyslové schopnosti, a tedy i schopnost pracovního uplatnění. Na rozdíl od předchozích skupin tito lidé nepobírají invalidní důchod, ale podle zákona o zaměstnanosti se řadí mezi osoby se zdravotním postižením, jsou to například lidé s těžkou formou astmatu, poruchou zraku nebo epilepsií. (Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2016)

Jedná se odhadem asi o 20 tisíc osob. I když mají často docela vážné onemocnění, nedosáhli na „důchodové body“, jsou to lidé bez invalidního důchodu a jsou proto na práci závislí. (Odborná studie OZP na trhu práce ČR, 2016)

OZZ a OZP v prvním a druhém stupni jsou registrováni na ÚP několikanásobně častěji než OZP ve třetím stupni. (VÚPSV, v.v.i. Praha) Důvodem je jednak výrazně vyšší snížení schopnosti pracovat a také skutečnost, že fyzická osoba, která je invalidní ve třetím

stupni podle § 39 odst. 2 písm. c) zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, vyjma případu, kdy je schopna výdělečné činnosti za zcela mimořádných podmínek podle § 39 odst. 4 písm. f) téhož zákona, nesmí být dle Zákona o zaměstnanosti do evidence uchazečů o zaměstnání zařazena. (Zákon č. 435/2004 Sb., 2004)

3.4 Sociální pomoc pro OZP

Náklady na živobytí osoby se zdravotním postižením se zvyšují o vydání spojené s léčbou, ať už jde o léky, různé pomůcky atd. umožňující zachování si kvality života. Navíc má OZP sníženu schopnost pracovat, takže nemůže dosáhnout vlastním přičiněním na stejný výdělek jako osoba zdravá. Stát těmto občanům poskytuje finanční pomoc formou pojistných i nepojistných sociálních dávek.

Invalidní důchod

Invalidní důchod je základní dávkou osoby zdravotně postižené. Samotné přiznání stupně invalidity neznamena automaticky nárok na přiznání invalidního důchodu. Přesné podmínky pro jeho přiznání jsou uvedeny v zákoně o důchodovém pojištění. O nárocích z důchodového pojištění rozhoduje Česká správa sociálního zabezpečení.

Invalidní důchod získá pojištěnec, jehož pracovní schopnost poklesla z důvodu dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu nejméně o 35 % a který nedosáhl věku 65 let. Aby mohl být invalidní důchod přiznán, musí být splněna též podmínka potřebné doby pojištění pro nárok na invalidní důchod, nejde-li o invaliditu vzniklou následkem pracovního úrazu, nemoci z povolání nebo z některých příčin souvisejících s obranou státu. Ve věku 65 let nárok na invalidní důchod zaniká a dochází k přeměně na starobní důchod. Podle míry poklesu pracovní schopnosti se invalidita dělí na **invaliditu prvního stupně** (pokles o 35 % až 49 %), **druhého stupně** (pokles o 50 % až 69 %) a **třetího stupně** (pokles o 70 % a více) a od toho se také odvíjí výše invalidního důchodu. Toto rozdělení platí až od začátku roku 2010. Do konce roku 2009 se invalidní důchody dělily na plné a částečné. Od roku 2010 se invalidní důchody od věku 65 let transformují na důchody starobní ve výši dosud vypláceného invalidního důchodu. (Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2016)

Příspěvek na mobilitu

Tato dávka je určena pro osoby, které mají nárok na průkaz ZTP nebo ZTP/P a které se pravidelně měsíčně za úhradu dopravují nebo jsou dopravovány a nejsou umístěny v pobytovém zařízení sociálních služeb nebo zdravotnickém zařízení.

Podmínky nároku na příspěvek stanoví zákon č. 329/2011 Sb., o poskytování dávek osobám se zdravotním postižením. V současné době je její výše 400 Kč měsíčně.

Příspěvek na zvláštní pomůcku

Podmínky poskytnutí této dávky stanovuje zákon č. 329/2011 Sb., o poskytování dávek osobám se zdravotním postižením. Tato dávka je určena pro osoby s těžkou vadou nosného nebo pohybového ústrojí, s těžkým sluchovým nebo zrakovým postižením. Příspěvek je určen například na pořízení motorového vozidla, úpravu bytu, schodolezu, stropního zvedacího systému, schodišťové plošiny, vodícího psa a další. Tyto pomůcky by měly umožnit sebeobsluhu nebo je osoba potřebuje k realizaci pracovního uplatnění, k přípravě na budoucí povolání, k získávání informací, vzdělávání nebo zajištění komunikace s okolím.

Výše příspěvku je různá. Zákon rozlišuje, zda jde o pomůcku v ceně do nebo přesahující 24.000,- Kč. Maximálně může být až 400.000,- Kč (v případě schodišťové plošiny). Obecně je stanovena spoluúcast ve výši 10 %, min. 1000,- Kč (neplatí pro motorové vozidlo a případy, kdy je míra spoluúčasti určena individuálně). (Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2016)

Příspěvek na péči

Poskytování příspěvku se řídí zákonem č. 108/2006 Sb., o sociálních službách. Určen je těm, kteří díky dlouhodobě nepříznivému zdravotnímu stavu potřebují pomoc jiné osoby při zvládnutí základních životních potřeb a tento příspěvek je určen k její úhradě. Tuto pomoc může poskytovat osoba blízká, asistent sociální péče, registrovaný poskytovatel sociálních služeb a další. Mezi základní životní potřeby, jejichž zvládnutí je posuzováno při stanovení stupně závislosti, patří: mobilita, orientace, komunikace, tělesná hygiena, výkon fyziologické potřeby, péče o zdraví, stravování, oblékání a obouvání, osobní aktivity a péče o domácnost.

Výše příspěvku závisí na stupni závislosti. Při stanovení stupně závislosti vychází okresní správa sociálního zabezpečení ze zdravotního stavu člověka doloženého lékařskými

posudky a z výsledků sociálního šetření a zjištění potřeb dotyčného. (Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2016)

Výše příspěvku na péči pro osoby **do 18 let** věku činí za kalendářní měsíc

3 300 Kč, jde-li o stupeň I (lehká závislost)

6 600 Kč, jde-li o stupeň II (středně těžká závislost)

9 900 Kč, jde-li o stupeň III (těžká závislost)

13 200 Kč, jde-li o stupeň IV (úplná závislost)

Výše příspěvku na péči pro osoby **starší 18 let** činí za kalendářní měsíc

880 Kč, jde-li o stupeň I (lehká závislost)

4 400 Kč, jde-li o stupeň II (středně těžká závislost)

8 800 Kč, jde-li o stupeň III (těžká závislost)

13 200 Kč, jde-li o stupeň IV (úplná závislost)

3.5 Podpora zaměstnávání OZP

Stát se snaží motivovat zaměstnavatele k přijetí a zaměstnávání osob znevýhodněných na trhu práce ať už kvůli věku, kvalifikaci či zdravotnímu stavu. Tato pomoc je zabezpečována prostřednictvím Úřadu práce ČR konkrétními nástroji aktivní politiky zaměstnanosti. Osobám se zdravotním postižením je poskytována zvýšená ochrana na trhu práce. Mezi hlavní nástroje určené pro osoby se zdravotním postižením patří pracovní rehabilitace, příspěvky na zřízení pracovního místa pro OZP, a příspěvek na zaměstnávání OZP. V systému podpory zaměstnávání OZP jsou s účinností od 1.1.2018 výrazné změny v ZoZ. Komplexní změna přinesla jednoznačné oddělení a pojmové odlišení volného a chráněného trhu práce. Pojem chráněný trh práce tedy bude používán výhradně v souvislosti se zaměstnáváním více než 50 % osob se zdravotním postižením z celkového počtu zaměstnanců zaměstnavatele. Další formou motivování zaměstnavatelů jsou také různé daňové slevy související se zaměstnáváním OZP.

3.5.1 Nástroje aktivní politiky zaměstnanosti

Aktivní politika zaměstnanosti je souhrn opatření k zajištění maximální možné úrovně zaměstnanosti. Při její realizaci spolupracuje Úřad práce s dalšími subjekty. Mezi

nejčastěji využívané nástroje aktivní politiky patří rekvalifikace, veřejně prospěšné práce a společensky účelná pracovní místa.

Rekvalifikace

Pokud uchazeč nebo zájemce o zaměstnání² potřebuje získat novou kvalifikaci nebo si zvýšit, rozšířit nebo prohloubit dosavadní kvalifikaci je tento nástroj ten správný. Cílem rekvalifikací je sladění poptávky a nabídky na trhu práce. Zákon o zaměstnanosti vymezuje, které zařízení může rekvalifikaci provádět. Jde o zařízení s akreditovaným vzdělávacím programem podle ZoZ a podle zvláštního právního předpisu, škola v rámci oboru vzdělání a zařízení se vzdělávacím programem podle zvláštního právního předpisu. Dle zákona o zaměstnanosti rozlišujeme rekvalifikaci zabezpečovanou, rekvalifikaci zvolenou a rekvalifikaci zaměstnanců. První typ zabezpečuje úřad práce, u druhého typu si rekvalifikaci může zvolit a zabezpečit UoZ sám, pouze si může požádat úřad práce o její úhradu. O příspěvek na zaměstnaneckou rekvalifikaci žádá zaměstnavatel v zájmu dalšího pracovního uplatnění svých zaměstnanců. Z pohledu skupiny nezaměstnaných osob se zdravotním postižením je tento nástroj důležitý, neboť jim může pomoci změnit nebo získat kvalifikaci, která se sloučí s jejich zdravotním omezením a je vhodná pro jejich další pracovní uplatnění na trhu práce.

Veřejně prospěšné práce

Veřejně prospěšné práce jsou časově omezené pracovní příležitosti vytvořené především pro obtížně umístitelné a dlouhodobě nezaměstnané uchazeče o zaměstnání evidované ÚP. Jde o činnosti spočívající především v údržbě veřejných prostranství, úklidu a údržbě veřejných budov a vykonávaných ve prospěch obcí nebo státních nebo jiných obecně prospěšných institucí.

Tato místa vytváří zaměstnavatel na základě písemné dohody s ÚP ke **krátkodobému** pracovnímu umístění uchazeče o zaměstnání, nejdéle však na dobu dvanácti po sobě následujících měsíců ode dne sjednaného nástupu uchazeče o zaměstnání do pracovního poměru.

² ZoZ - §22 „Zájemcem o zaměstnání je fyzická osoba, která má zájem o zprostředkování zaměstnání a za tím účelem požádá o zařazení do evidence zájemců o zaměstnání kteroukoliv krajskou pobočku ÚP ČR.“. Této osobě úřad práce zprostředkovává zaměstnání a může ji zabezpečit rekvalifikaci.

Společensky účelná pracovní místa

Cílem poskytnutí příspěvku na zřízení nebo vyhrazení SÚPM je obsazení míst uchazeči o zaměstnání, kterým nelze zajistit jiným způsobem pracovní umístění, včetně zahájení samostatné výdělečné činnosti uchazečem.

SÚPM je:

- pracovní místo, které zaměstnavatel zřizuje nebo vyhrazuje na základě písemné dohody s ÚP na dobu sjednanou v dohodě a je obsazováno uchazeči evidovanými ÚP, kterým nelze zajistit jiným způsobem pracovní uplatnění,
- nově zřízené pracovní místo pro uchazeče o zaměstnání evidovaného ÚP, který začne vykonávat samostatnou výdělečnou činnost.

Na příspěvek na úhradu nákladů na zřízení či vymezení SÚPM není právní nárok, rozhoduje o něm na základě podané žádosti krajská pobočka ÚP ČR, u které jsou vedeni UoZ, kteří mají být na zřizovaná či vyhrazená místa umístěni. (Zákon č. 435/2004 sb., 2004)

3.5.2 Zaměstnávání osob se zdravotním postižením

Pro osoby se zdravotním postižením jsou určeny další nástroje, které jsou hrazeny z prostředků aktivní politiky zaměstnanosti.

Pracovní rehabilitace

Jedním z práv, které náleží osobám zdravotně postiženým, je **právo na pracovní rehabilitaci**. Povinnost zabezpečit pracovní rehabilitaci má krajská pobočka ÚP ČR v místě bydliště osoby zdravotně postižené na základě podané žádosti. ÚP ČR také hradí všechny náklady spojené s pracovní rehabilitací.

Pracovní rehabilitace je souvislá činnost, která umožňuje osobám se zdravotním postižením získat a udržet si pracovní místo. Představuje určitou poradenskou službu, prostřednictvím které radí odborníci dané OZP v oblasti výběru zaměstnání a připravují je tak na jeho budoucí zaměstnání.

Úřad práce sestavuje individuální plán na základě potřeb, možností, schopností a zdravotní způsobilosti účastníků. Mimo jiné se v individuálním plánu uvádí i jednotlivé formy pracovní rehabilitace a je to určitý harmonogram dohodnutého postupu, který směřuje k pracovnímu uplatnění osoby se zdravotním postižením.

Cílem pracovní rehabilitace je především získání znalostí, schopností a vědomostí potřebných pro budoucí zaměstnání. Součástí plánu pracovní rehabilitace může být návrh

na ergodiagnostické vyšetření, přípravu k práci či absolvování specializovaného rekvalifikačního kurzu. (Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2016)

Zaměstnavateli, který provádí na svém pracovišti přípravu k práci OZP může Úřad práce na základě uzavřené dohody uhradit náklady na přípravu k práci těchto osob.

Příspěvek na zřízení pracovního místa pro osobu se zdravotním postižením

Jedná se o pracovní místo vytvořené zaměstnavatelem pro OZP. Pracovní místo zřizuje zaměstnavatel na základě písemné dohody s ÚP ČR a získá tak příspěvek na nákup vybavení, které potřebuje pro vytvoření nového místa pro OZP. Pracovní místo zřízené pro osobu se zdravotním postižením musí být takovou osobou obsazeno po dobu 3 let tento příspěvek může získat i osoba zdravotně postižená, která se rozhodla vykonávat samostatně výdělečnou činnost.

Výše příspěvku přiděleného zaměstnavateli, který vytváří pracovní místo pro OZP, může být poskytována maximálně do výše osminásobku průměrné mzdy v národním hospodářství za 1. až 3. čtvrtletí předchozího roku pro osobu se zdravotním postižením. U osob s těžším zdravotním postižením (osoba uznána invalidní ve 3. stupni) je výše příspěvku maximálně dvanásobek průměrné mzdy. Pokud zaměstnavatel vychází z jedné dohody, kterou uzavřel s úřadem práce a na jejím základě realizuje tvorbu deseti a více chráněných pracovních míst, bude výše příspěvku dosahovat maximálně desetinásobku průměrné mzdy u osob se zdravotním postižením a čtrnáctinásobku u osob s těžším zdravotním postižením.

Tento příspěvek nahradil příspěvek na zřízení chráněného pracovního místa, který byl poskytován do konce roku 2017.

Příspěvek na úhradu provozních nákladů vynaložených v souvislosti se zaměstnáváním OZP

Příspěvek na úhradu provozních nákladů vynaložených v souvislosti se zaměstnáváním osoby se zdravotním postižením. Příspěvek na provoz není možné poskytovat na osobu se zdravotním postižením, na kterou Úřad práce ČR poskytuje příspěvek na podporu zaměstnávání OZP na chráněném trhu práce a není poskytován na zaměstnance, který je osobou zdravotně znevýhodněnou. Pro uplatnění provozních nákladů je zaměstnavatel povinen prokázat, že tyto náklady přímo souvisejí se zaměstnáváním osob se zdravotním postižením. Pokud zaměstnavatel tuto skutečnost

jednoznačně neprokáže relevantními doklady nelze mu provozní náklady uznat. Na tento příspěvek není právní nárok, rozhoduje o něm krajská pobočka ÚP ČR. Příspěvek je možné poskytnout osobě samostatně výdělečně činné, a to i v případě jedná-li se o osobu zdravotně znevýhodněnou. Výše příspěvku může činit max. 48000 Kč na osobu a rok.

Tento příspěvek nahrazuje příspěvek na částečnou úhradu provozních nákladů chráněného pracovního místa, který byl poskytován do konce roku 2017.

Chráněný trh práce a dohoda o uznání zaměstnavatele na chráněném trhu práce

S účinností od 1.1.2018 je do ZoZ zaveden institut uznání za zaměstnavatele na chráněném trhu práce. Chráněný trh práce je tvořen zaměstnavateli, kteří zaměstnávají více než 50 % osob se zdravotním postižením z celkového počtu svých zaměstnanců a se kterými Úřad práce uzavřel písemnou dohodu o jejich uznání za zaměstnavatele na chráněném trhu práce (dále jen „dohoda o uznání zaměstnavatele“).

Příspěvek na podporu zaměstnávání OZP na chráněném trhu práce

Pokud z celkového počtu zaměstnanců představují OZP více než 50 %, vzniká zaměstnavateli **nárok na příspěvek** na podporu zaměstnávání těchto zaměstnanců. Poskytnutí příspěvku je podmíněno uzavřením dohody o uznání zaměstnavatele. Žádost o poskytnutí tohoto příspěvku podává zaměstnavatel krajské pobočce ÚP ČR podle sídla firmy. Výše příspěvku představuje 75 % skutečně vynaložených mzdových nákladů na zaměstnance, ale maximálně může dosáhnout 8 000 Kč měsíčně na jednoho pracovníka.

Tento příspěvek nahradil příspěvek na podporu zaměstnávání osob se zdravotním postižením na chráněném pracovním místě, který byl poskytován do konce roku 2017.

Plnění povinného podílu zaměstnávání osob se zdravotním postižením

Zaměstnavatelé zaměstnávající více než 25 zaměstnanců v pracovním poměru jsou povinni zaměstnávat osoby se zdravotním postižením ve výši 4% povinného podílu na celkovém počtu jejich zaměstnanců. Tuto povinnost může zaměstnavatel splnit zaměstnáním OZP v pracovním poměru nebo odebráním výrobků nebo služeb nebo zadáváním zakázek od subjektů, se kterými ÚP ČR uzavřel dohodu o uznání zaměstnavatele za zaměstnavatele na chráněném trhu práce nebo od osob se zdravotním postižením, které jsou osobami samostatně výdělečně činnými a nezaměstnávají žádné zaměstnance.

Od 1.10.2017 je zavedena povinná elektronická evidence pro způsob plnění povinného podílu zaměstnávání OZP formou odebrání výrobků, služeb či zadání zakázek. Evidenci spravuje MPSV. (Zákon č. 435/2004 Sb., 2004)

Slevy na dani

Podle zákona o daních z příjmů uplatňuje zaměstnavatel slevy na dani za osoby zdravotně postižené. U zaměstnance, který je uznán invalidním v 1. a 2. stupni, uplatňuje zaměstnavatel slevu 18 000 Kč, kterou si v daňovém přiznání k dani z příjmu sníží za rok za každého zaměstnance, u zaměstnance uznaného invalidním ve 3. stupni jde o slevu ve výši 60 000 Kč. (Zákon č.586/1992 Sb., 1992)

3.5.3 Projekty spolufinancované Evropským sociálním fondem

Jedním ze tří strukturálních fondů Evropské unie je Evropský sociální fond (dále jen ESF). Jde o nejdůležitější finanční nástroj pro realizaci Evropské strategie zaměstnanosti. Smyslem ESF je rozvíjení zaměstnanosti, snižování nezaměstnanosti, podpora sociálního začleňování osob a rovných příležitostí se zaměřením na rozvoj trhu práce a lidských zdrojů.

Mezi cíle ESF patří mimo jiné pomoc nezaměstnaným lidem při vstupu na trh práce, rovné příležitosti pro všechny při přístupu na trh práce, boj se všemi formami diskriminace a nerovnostmi souvisejícími s trhem práce a sociální začleňování a pomoc lidem ze znevýhodněných sociálních skupin při vstupu na trh práce. Díky ESF jsou spolufinancovány projekty neinvestičního charakteru, mezi které patří i speciální programy pro osoby se zdravotním postižením, děti, mládež etnické menšiny a další znevýhodněné skupiny obyvatel. Je tedy přirozené, že v oblasti zvyšování zaměstnanosti osob se zdravotním znevýhodněním je využití projektů ESF velmi důležité.

V programovém období 2007–2013 byla financována podpora zaměstnanosti ve velké míře z operačního programu Lidské zdroje a zaměstnanost. V současném programovém období tedy 2014–2020 jde o operační program Zaměstnanost, jehož řídicím orgánem je Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR. Projekty jsou spolufinancovány z tohoto operačního programu a z části ze státního rozpočtu ČR (Evropský sociální fond ČR)

Typy projektů aktuálně realizované Úřadem práce ČR:

a) Celorepublikové projekty

Již z názvu vyplývá že tyto projekty pokrývají oblast celé České republiky a jsou předkládány z centrální úrovně. V současné době jsou využívány následující projekty, které

jsou určeny pro podporu cílové skupiny zahrnující mimo jiné i osoby se zdravotním postižením:

„*Nové pracovní příležitosti – společensky účelná pracovní místa vyhrazená*“ – z tohoto projektu je možné financovat vytvoření společensky účelného pracovního místa.

„*Nové pracovní příležitosti – VPP*“ – díky podpoře tohoto projektu mohou UoZ využít dalšího nástroje aktivní politiky zaměstnanosti, a to veřejně prospěšné práce.

„*Vzdělávání a dovednosti pro trh práce II*“ – z tohoto projektu je možno hradit rekvalifikace zabezpečované úřadem práce i zvolené rekvalifikace UoZ.

„*Rozvoj systému podpory zaměstnávání osob se zdravotním postižením na volném trhu práce*“ – cílem projektu je přijetí a proškolení poradců OZP, kteří se budou věnovat výhradně poskytování poradenských služeb pro OZP a pro jejich stávající či potenciální zaměstnavatele. Dalším cílem je nastavení systému práce se skupinou OZP pro zvýšení efektivnosti poskytování. Projekt je tedy určen jednak pro instituce trhu práce a jejich zaměstnance a jednak pro další aktéry trhu práce a jejich zaměstnance, kteří se nějakým způsobem podílejí na řešení zaměstnávání OZP. Patří sem tedy nejen Úřad práce ČR a jeho zaměstnanci, ale i zaměstnavatelé OZP (i potenciální), ergodiagnostická centra, sociální partneři atd.

b) Regionální projekty

Tyto projekty realizují na základě výzvy MPSV jednotlivé krajské pobočky ÚP ČR. Jsou zaměřeny na realizaci důležitých regionálních témat v oblasti lidských zdrojů. Většinou jsou realizovány v celém území kraje, ale mohou být zaměřeny případně dle potřeb na konkrétní oblast regionu. Projekty jsou zaměřeny zejména na vymezené skupiny UoZ v daném regionu a orientují se na komplexní řešení jejich situace s individuálním přístupem ke každému klientovi.

Krajská pobočka v Pardubicích nyní realizuje tyto projekty, které zahrnují podporu nezaměstnaných osob se zdravotním postižením:

„*Návrat do práce v Pardubickém kraji*“ - projekt je určen pro cílovou skupinu složenou ze dvou podskupin – UoZ a to, pečující o osoby do 15 let věku a osoby se zdravotním postižením (včetně zdravotního omezení). V rámci projektu jsou realizovány aktivity, které směřují ke zvýšení zaměstnatelnosti a zaměstnanosti UoZ z cílových skupin (např. poradenský progra, kurzy počítačové gramotnosti, skupinové poradenství, rekvalifikační kurzy, vyhledávání uplatnění na trhu práce a dotovaná pracovní místa.

„*Nový start pro aktivní život v Pardubickém kraji*“ – cílovou skupinou projektu nejsou konkrétně UoZ se zdravotním postižením, ale tyto osoby mohou tento projekt přesto využít, neboť často splňují podmínky pro vstup do projektu. Projekt je totiž zaměřen na UoZ do 25 let věku a UoZ nad 50 let, současně v obou případech musí být v evidenci ÚP ČR minimálně 4 měsíce. Základním principem tohoto projektu je rozšíření dovedností a kompetencí jednotlivce, poskytování širších a komplexních služeb od motivačních, poradenských a vzdělávacích aktivit až k podpoře pracovních míst.

c) Soutěžní projekty

Výzvy k předkládání soutěžních projektů jsou určeny pro ty subjekty, které splňují podmínky oprávněnosti žadatele uvedené v textu výzvy. Finanční podpora je přidělována na základě dotačního řízení. Umožňují uplatnění nových přístupů k řešení potřeb cílových skupin. Cílovou skupinou projektů OPZ jsou často UoZ. Realizátoři projektů informují UoZ o možnosti vstoupit do daného projektu prostřednictvím informačních letáků, zpráv v regionálním tisku či internetu.

Příkladem jsou soutěžní projekty zaměřené na region pardubického kraje:

„*Vzdělávání klíčem k novému zaměstnání*“ – do cílové skupiny patří mimo jiné i UoZ se základním vzděláním (mezi OZP jsou často i klienti se základním vzděláním). V rámci projektu je možné absolvovat motivační programy, poradenské programy, rekvalifikační kurzy a podpora mezd. Projekt je určen pro všechny okresy Pardubického kraje. (Teroteriální pakt zaměstnanosti Pardubického kraje)

„*Trh práce dostupný všem – rozvojem k úspěchu*“ – cílovou skupinou projektu jsou osoby se zdravotním postižením. Projekt je složen z psychologického poradenství, motivačního vzdělávacího programu, absolvování rekvalifikace vč. zkoušek profesní kvalifikace, nácviku teoretických i praktických dovedností na tréninkovém pracovním místě a následného umístění účastníka projektu na trhu práce. (CEDR)

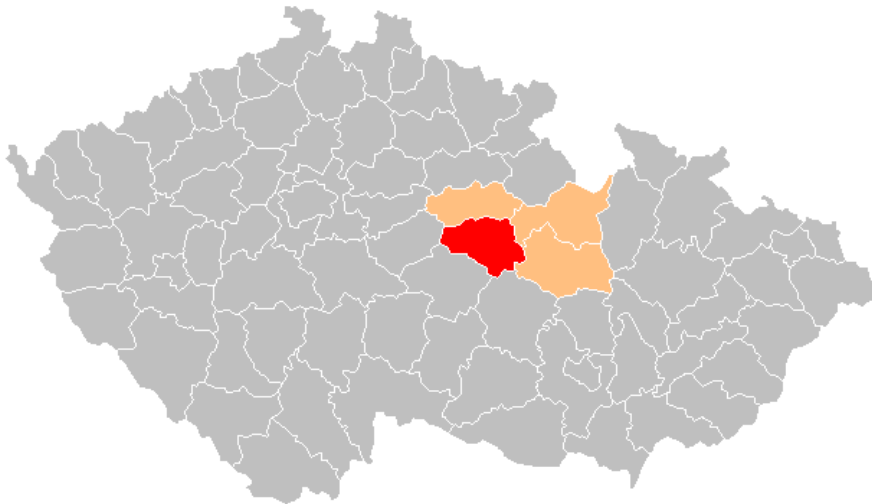
Pro míru využívání nástrojů aktivní politiky zaměstnanosti je výše finančních zdrojů velice důležitá. ESF je důležitým zdrojem financí pro zvyšování zaměstnanosti i zaměstnatelnosti uchazečů o zaměstnání. Mimo nástroje aktivní politiky uvedené v zákoně o zaměstnanosti je možné osobám se zdravotním postižením nabídnout účast v některém projektu ESF, které nabízejí často propojení různých nástrojů APZ ale hlavně individuální přístup.

4 Charakteristika Chrudimska z hlediska řešené problematiky

4.1 Základní údaje

Okres Chrudim se nachází na jihozápadě Pardubického kraje a jak svou rozlohou (993 km²), tak svým počtem obyvatel se řadí mezi středně velké okresy republiky. Na severu sousedí s okresem Pardubice a na východě pak s okresy Svitavy a Ústí nad Orlicí. Dále sousedí na západě s okresem Kutná Hora (Středočeský kraj) a na jihu pak s okresy Žďár nad Sázavou a Havlíčkův Brod (kraj Vysočina).

Obrázek 1: Okres Chrudim

Zdroj: https://cs.wikipedia.org/wiki/Okres_Chrudim

Hustota zalidnění je 105 obyvatel na km², což je mírně pod krajským průměrem. Chrudimský okres je od posledních změn (2007) rozdělen na 108 obcí, z toho 13 měst a 5 městysů. Na konci roku 2016 měl okres Chrudim 104 035 obyvatel, z toho 62 % žije ve městech.

V okrese má nejvyšší podíl na zaměstnanosti obyvatel odvětví obchodu a služeb, strojírenství a výroby dopravních prostředků, zdravotnictví a sociální péče. Nezanedbatelná část obyvatelstva pracuje v zemědělství, stavebnictví a v menší míře i při těžbě a dobývání, tedy v odvětví se sezónním charakterem.

Mezi nejdůležitější zaměstnavatele patří i 2 zaměstnavatelé s více než 50% podílem zaměstnanců se zdravotním postižením (dříve chráněné dílny). Jedná se o DIPRO, výrobní družstvo invalidů (dřevovýroba, kartonážní výroba) a ERGOTEP, družstvo invalidů

(logistické a distribuční služby, internetový obchod). Příloha č. 1 obsahuje všechny zaměstnavatele, kteří zaměstnávají více než 50 % OZP.

Z pohledu nezaměstnanosti je na okrese Chrudim druhý nejvyšší podíl nezaměstnaných občanů v Pardubickém kraji. S hodnotou 1 osoba / 1 volné místo se k 31. 12. 2017 okres Chrudim řadil na 54. pozici mezi 77 úřady práce (seřazeno dle počtu uchazečů na 1 VPM sestupně).

Uchazeči o zaměstnání mohou na okrese Chrudim využít služeb čtyř kontaktních pracovišť Úřadu práce České republiky, a to kontaktní pracoviště Chrudim, Hlinsko, Skuteč a Třemošnice. (ÚP ČR, KrP v Pardubicích)

4.2 Možnosti vzdělávání

Zájemci o středoškolské vzdělání si mohou na Chrudimsku vybrat ze 13 středních škol. V regionu se nachází tři gymnázia, konkrétně v Chrudimi, Hlinsku a ve Skutči. Většina středních škol se nachází přímo v okresním městě Chrudim. Ekonomii je možné studovat na Obchodní akademii, zemědělské obory na Vyšší odborné škole a Střední zemědělské škole, technické obory na Střední průmyslové škole strojírenské a Střední odborné škole a Středním odborném učilišti technickém v Třemošnici, zdravotní a sociální obory na Střední zdravotnické škole a sociální Chrudim. V Chrudimi sídlí také Hotelová škola Bohemia s.r.o., kde je možné studovat hotelnictví, cestovní ruch a pedagogické lyceum. Střední odborná škola a Střední odborné učiliště obchodu a služeb V Chrudimi poskytuje vzdělání v oboru kuchař, číšník, cukrář apod. a také v oboru informatika s důrazem na výuku jazyků.

V okrese Chrudim se nenachází žádná univerzita, nicméně Pardubice jsou od Chrudimi vzdálené pouhých 15 km a Hradec Králové 35 km. To znamená, že v dostupné vzdálenosti se nachází dvě univerzity, Univerzita Pardubice a Univerzita Hradec Králové. (Atlas školství: kam na školu)

5 Vlastní práce

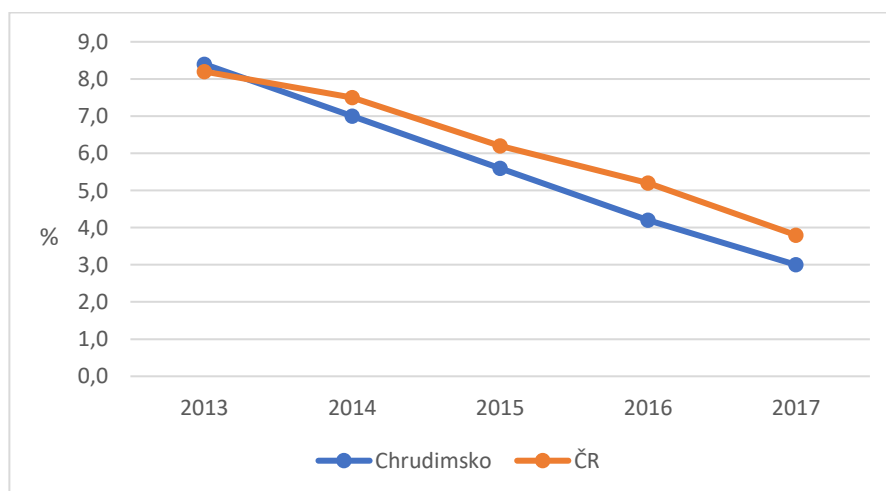
Vlastní práce vychází ze studie veřejně dostupných dat, které jsou přístupné na webových stránkách Českého statistického úřadu a Ministerstva práce a sociálních věcí. Veřejně dostupné statistiky týkající se struktury uchazečů o zaměstnání neobsahují zvláště data o struktuře UoZ se zdravotním postižením. Proto byla pro analýzu struktury nezaměstnaných OZP na Chrudimsku použita data o UoZ se zdravotním postižením, která byla ve formátu excelových tabulek, po dohodě s autorkou práce poskytnuta přímo ÚP ČR – kontaktním pracovištěm Chrudim. Jedná se o aktuální data k 31. 12. 2017. Z informačního systému úřadu práce nebylo možno získat obdobná data o UoZ z minulých let, data o struktuře by již nebyla relevantní. Bylo tedy provedeno srovnání s daty o struktuře všech UoZ na Chrudimsku také k datu 31.12.2017.

5.1 Vývoj nezaměstnanosti na Chrudimsku

5.1.1 Vývoj podílu nezaměstnaných osob

Vývoj nezaměstnanosti v České republice a okrese Chrudim je sledován pomocí ukazatele podílu nezaměstnaných osob v letech 2013 – 2017. Jedná se o roční časové řady. Graf č. 2 zachycuje vývoj podílu nezaměstnaných osob Chrudimského okresu a v porovnání s vývojem podílu nezaměstnaných osob České republiky. Podkladová data jsou uvedena v příloze č. 3.

Graf 2: Vývoj podílu nezaměstnaných osob v ČR a na Chrudimsku v období 2013 až 2017

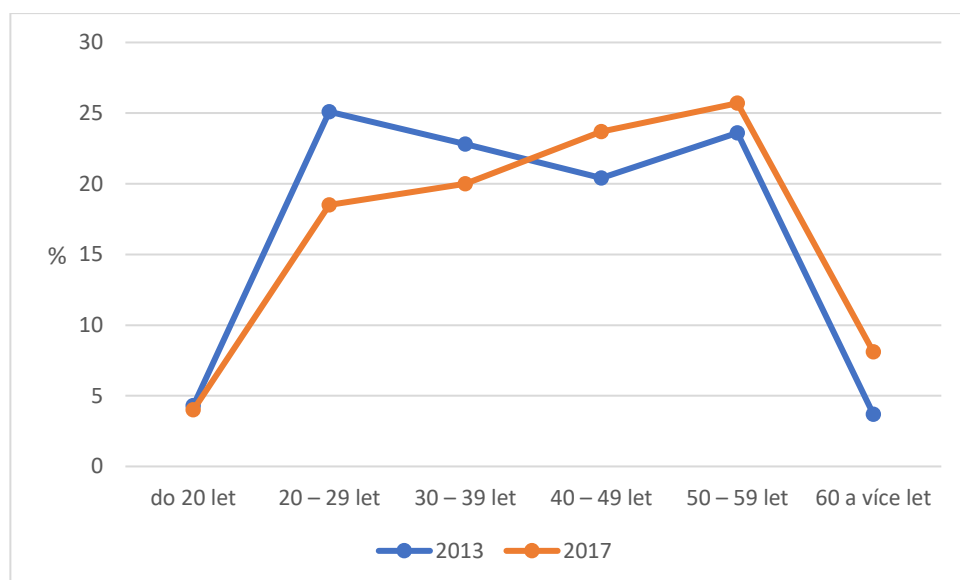
Zdroj: vlastní zpracování, data ČSÚ a MPSV

Vývoj podílu nezaměstnaných osob okresu Chrudim měl podobný průběh jako vývoj České republiky. Z grafu číslo 2 je patrné, že podíl nezaměstnaných osob měl v letech 2013 až 2017 sestupnou tendenci, a to jak v ČR, tak na Chrudimsku. Na konci roku 2013 byl podíl nezaměstnaných osob na Chrudimsku 8,4 % a na konci roku 2017 pouhé 3 %. Od roku 2014 se podíl nezaměstnaných osob na Chrudimsku pohybuje pod průměrem ČR.

5.1.2 Vývoj počtu UoZ podle věku

V grafu číslo 3 je uvedeno, jak se změnil podíl UoZ podle věkové struktury na Chrudimsku v letech 2013 a 2017. Podkladová data jsou uvedena v příloze č. 4.

Graf 3: Vývoj počtu nezaměstnaných podle věku na Chrudimsku v letech 2013 a 2017

Zdroj: vlastní zpracování, data MPSV

Na grafu č. 3 je vidět, že se věková struktura nezaměstnaných uchazečů změnila. Klesl podíl UoZ ve věkové kategorii 20 - 29 let. Pokles UoZ v této věkové kategorii dosvědčuje, že v případě zájmu o práci je možné zaměstnání získat i bez předchozí praxe, což je podstatným problémem v této věkové kategorii (absolventi). (ÚP ČR, KrP v Pardubicích) Uchazeči starší 40 let jsou v evidenci UoZ v roce 2017 zastoupeni ve vyšší míře než v roce 2013.

5.1.3 Podíl UoZ se zdravotním postižením na UoZ celkem

Tabulka č. 3 ukazuje počet UoZ celkem a počet UoZ se zdravotním postižením na Chrudimsku v letech 2013 – 2017. Dále ukazuje vypočítaný podíl OZP na UoZ celkem.

Tabulka 3: Podíl OZP na evidovaných uchazečích celkem na Chrudimsku v období 2013 až 2017

	UoZ celkem	Koeficient růstu	z toho evidovaní OZP	Koeficient růstu	Podíl OZP na UoZ celkem (%)
2013	6 037	-	894	-	14,8
2014	5 027	0,833	874	0,978	17,4
2015	4 095	0,815	715	0,818	17,5
2016	3 145	0,768	587	0,821	18,7
2017	2 201	0,700	445	0,758	20,2
\bar{k}	-	0,777	-	0,840	-

Zdroj: vlastní zpracování, data MPSV

Podle průměrných koeficientů růstu, vypočítaných v tabulce č. 3, je zřejmé, že počet evidovaných OZP klesá pomaleji, než počet UoZ celkem. Počet evidovaných uchazečů o zaměstnání na Chrudimsku se v roce 2017 oproti roku 2013 snížil o 63,5 %. Oproti tomu se na Chrudimsku počet evidovaných uchazečů se zdravotním postižením snížil jen o 50 %. Tato skutečnost je patrná v tabulce č. 3, kde je vidět, že přestože počet evidovaných uchazečů o zaměstnání klesá, podíl OZP na evidovaných uchazečích stále roste. Stále častěji se tedy setkáváme s problémem uplatnění OZP na trhu práce.

5.1.4 Struktura UoZ se zdravotním postižením

Tabulka č. 4 znázorňuje počty UoZ se zdravotním postižením, které jsou rozděleny do 4 skupin podle míry poklesu pracovní schopnosti.

Tabulka 4: Rozdělení UoZ se zdravotním postižením na Chrudimsku v období 2013 až 2017

Rok	Celkem	OZP	Osoba zdravotně znevýhodněná	1. stupeň invalidity	2. stupeň invalidity	3. stupeň invalidity
2013	6 037	894	53	520	317	4
2014	5 027	874	52	505	312	5
2015	4 095	715	59	397	255	4
2016	3 145	587	64	315	205	3
2017	2 201	445	71	209	163	2

Zdroj: vlastní zpracování, data MPSV

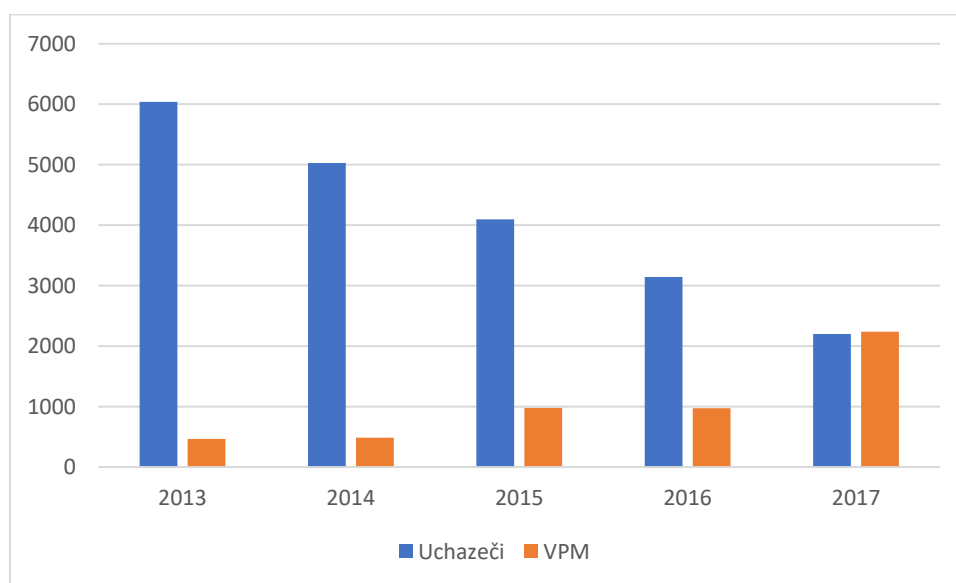
V tabulce č. 4 je vidět, že nejpočetnější skupinou OZP, kteří hledají práci, jsou osoby invalidní v 1. stupni. Zatímco počet osob invalidních v 1. a 2. stupni se oproti roku 2013 výrazně snížil, osoby zdravotně znevýhodněné se pohybují téměř na stejné úrovni.

5.1.5 Uchazeči o zaměstnání a volná pracovní místa na Chrudimsku

Pokud zaměstnavatel hlásí volná místa pro OZP, vyplňuje speciální dotazník, který pomáhá zprostředkovatelkám při výběru vhodných uchazečů o zaměstnání na uvedené místo přesně podle míry jejich postižení. Vzor formuláře je v příloze č. 2.

V této části práce je analyzován vývoj celkového počtu uchazečů a volných pracovních míst na Chrudimsku. Dále je provedena analýza vývoje počtu uchazečů se zdravotním postižením a volných pracovních míst pro osoby zdravotně postižené. Vývoj počtu uchazečů a volných pracovních míst je znázorněn na grafu č. 4, pro OZP pak na grafu č. 5. Podkladová data jsou uvedena v příloze č. 5. Hodnoty se vztahují k 31.12. daného roku.

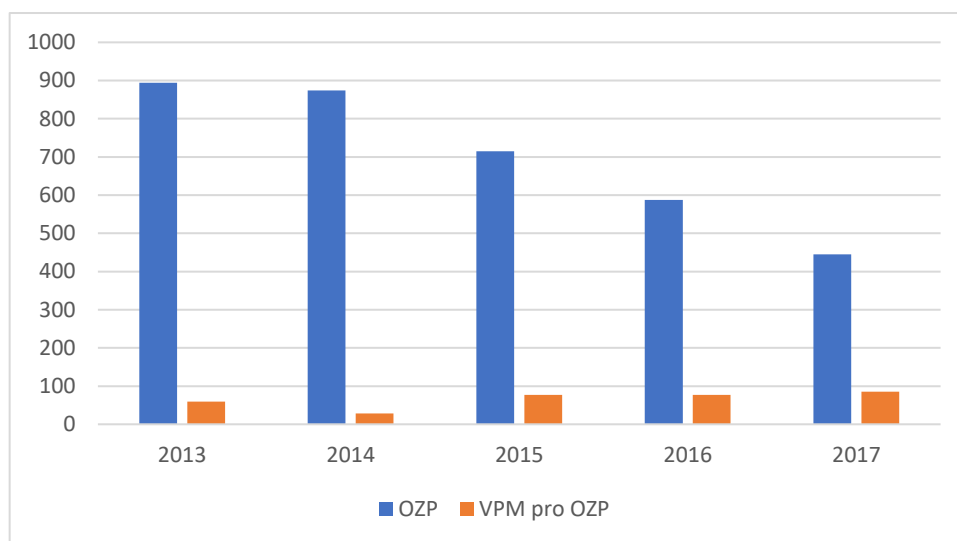
Graf 4: Vývoj počtu uchazečů a počtu volných pracovních míst na Chrudimsku v období 2013 až 2017

Zdroj: vlastní zpracování, data MPSV

Z grafu číslo 4 je patrné, že se počet volných pracovních míst rapidně zvýšil hlavně mezi roky 2016 a 2017, kdy došlo ke zvýšení o 1 265 volných pracovních míst, což je 2,3krát více, viz tabulka č. 3. Ve sledovaném období se počet uchazečů na 1 volné pracovní místo snížil z 13 na 1 uchazeče (tedy je nabízeno stejně volných míst jako je evidovaných UoZ).

Graf 5: Vývoj počtu uchazečů se zdravotním postižením a počtu volných pracovních místo pro OZP na Chrudimsku v období 2013 až 2017

Zdroj: vlastní zpracování, data MPSV

Situace s volnými pracovními místy pro OZP se také zlepšila, jak je vidět na grafu číslo 5, v roce 2013 připadalo na 1 volné pracovní místo 15 uchazečů a v roce 2017 už jen 5 uchazečů. Největší nárůst VPM pro OZP byl zaznamenán v roce 2015, kdy se oproti roku 2014 zvýšil počet pracovních míst 2,75krát, tato skutečnost je vidět v tabulce č. 5. Také lze konstatovat, že počet uchazečů se zdravotním postižením klesal, aniž by rapidně stoupl počet nabízených pracovních míst určených pro osoby se zdravotním postižením. Pokud tedy stoupá nabídka volných míst obecně, tak to má pozitivní vliv i na nezaměstnanost OZP. Nicméně platí, že pro osoby se zdravotním postižením je hledání pracovního uplatnění složitější než pro zdravé osoby, což je vidět na neustálém zvyšování podílu UoZ se zdravotním postižením na celkovém počtu evidovaných UoZ na Chrudimsku.

Tabulka 5: Koeficienty růstu volných pracovních míst

	VPM celkem	Koeficient růstu	VPM pro OZP	Koeficient růstu
2013	463	-	59	-
2014	487	1,052	28	0,475
2015	981	1,994	77	2,750
2016	972	1,001	77	1,000
2017	2 237	2,301	85	1,104

Zdroj: vlastní výpočty, data MPSV

5.1.6 Nástroje APZ

Z roku 2013 není dostupná statistika, neboť úřady práce využívaly jiný informační systém.

Tabulka 6: Nástroje APZ v období 2014 až 2017

Nástroj APZ	2014		2015		2016		2017	
	Uch. Celkem	Uch. OZP	Uch. Celkem	Uch. OZP	Uch. Celkem	Uch. OZP	Uch. Celkem	Uch. OZP
Veřejně prospěšné práce	472	85	647	129	364	79	289	72
SÚPM (SVČ, zřízení, vyhrazení)	592	50	479	38	180	23	161	21
CHPM (SVČ, zřízení)	34	34	3	3	0	0	0	0
Zvolená rekvalifikace	88	18	82	6	82	11	33	2
Zabezpečená rekvalifikace	352	28	306	20	26	10	165	35
Pracovní rehabilitace	0	0	0	0	5	5	1	1
Celkem	1538	215	1517	196	657	128	649	131

Zdroj: vlastní zpracování, data MPSV

Porovná-li se jednotlivé nástroje APZ, které byly využity na podporu zaměstnání OZP, tak je vidět, že nejvíce jsou zastoupeny veřejně prospěšné práce. Podíl uvedené kategorie UoZ podpořených tímto nástrojem postupně stoupá a v roce 2017 to již bylo téměř 25 %.

Možnost doplnit či získat potřebnou kvalifikaci k uplatnění na trhu práce využilo v minulém roce 37 nezaměstnaných OZP, což je za poslední 3 roky nejvíce. OZP ve větší míře absolvovaly zabezpečenou rekvalifikaci než druhý typ rekvalifikací, který je určený spíše aktivnějším UoZ, kteří si zabezpečují rekvalifikaci sami. Ze zpracovaných dat je patrné, že zabezpečované rekvalifikace byly v roce 2016 využívány v menší míře. Hlavním důvodem bylo probíhající (neukončené) výběrové řízení na dodavatele rekvalifikačních kurzů. (ÚP ČR - KrP v Pardubicích, 2017)

Pracovní rehabilitace je časově náročným nástrojem vyžadujícím individuální přístup, proto je využívána v malé míře.

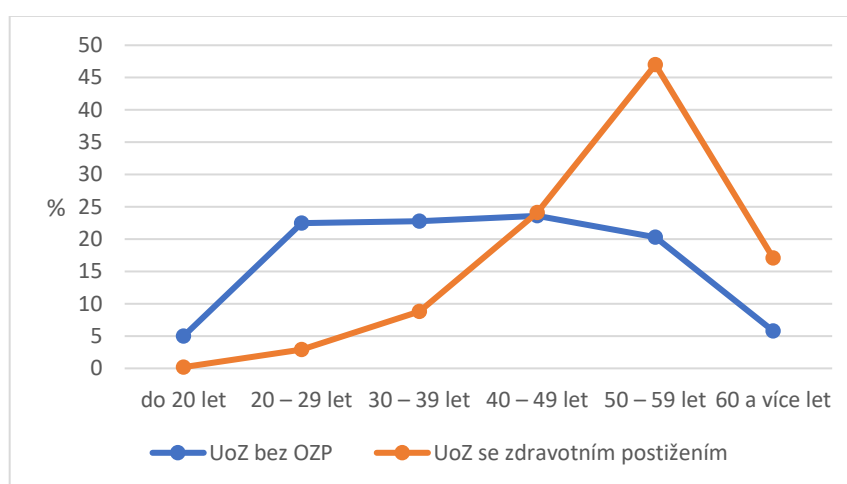
Se snižující se nezaměstnaností klesá i využívání nástrojů APZ. Porovnáme-li roky 2014 a 2017 klesl počet podpořených osob celkem o 58%, a osob ze ZP o 39%.

5.2 Analýza UoZ se zdravotním postižením na Chrudimsku

5.2.1 Struktura nezaměstnaných podle věku

Graf č. 4 ukazuje jednotlivé skupiny nezaměstnaných podle věku uchazečů k 31.12.2017. Je na něm srovnávána věková struktura UoZ bez OZP s věkovou strukturou UoZ se zdravotním postižením. V této práci byli UoZ rozděleny do šesti věkových skupin. Podkladová data jsou uvedena v příloze č. 6.

Graf 6: Podíl evidovaných UoZ podle věku

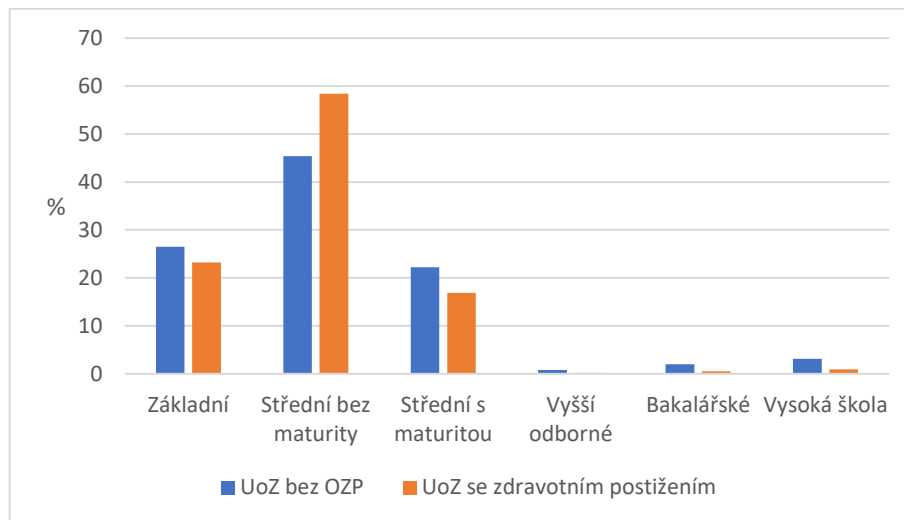
Zdroj: vlastní zpracování, data ÚP Chrudim

Nejvíce zastoupení UoZ se zdravotním postižením jsou mezi 50–59 lety, v této věkové hranici jich je téměř polovina. Potvrzují to i fakta o věkovém rozložení všech OZP v populaci ČR, kdy téměř polovina všech OZP v produktivním věku je starší než 55 let. (Integrovaný portál MPSV)

5.2.2 Struktura nezaměstnaných podle dosaženého vzdělání

Vzdělání je pro osoby hledající práci klíčové. Graf č. 7 porovnává jednotlivé skupiny nezaměstnaných uchazečů podle dosaženého vzdělání k 31.12.2017. Je na něm vyobrazena vzdělanostní struktura UoZ bez zdravotně postižených a vzdělanostní struktura UoZ se zdravotním postižením. Podkladová data jsou uvedena v příloze č. 7.

Graf 7: Podíl UoZ podle dosaženého vzdělání

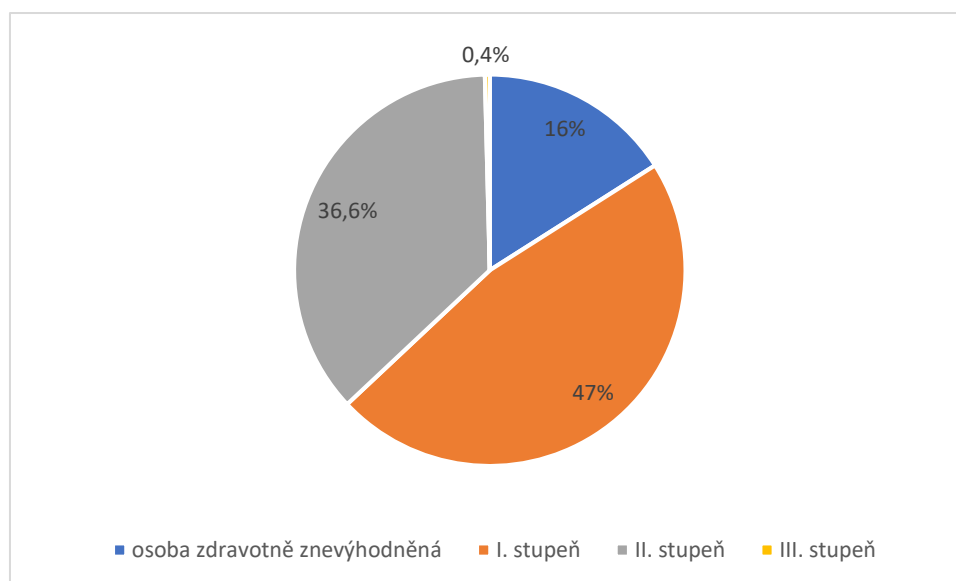
Zdroj: vlastní zpracování, data ÚP Chrudim

Na grafu číslo 7 je vidět, že pokud je dosažené vzdělání uchazečů vyšší odborné nebo vysokoškolské, mají velkou šanci na úspěšné uplatnění na trhu práce. Porovnáním všech evidovaných uchazečů s uchazeči se zdravotním postižením můžeme říci, že podíly dosaženého vzdělání jsou podobné u obou. Až na to, že uchazeči se zdravotním postižením a s vyšším vzděláním, než je střední s maturitou, se mezi evidovanými uchazeči vyskytují jen zřídka.

5.2.3 Struktura nezaměstnaných OZP podle stupně postižení

Na grafu číslo 8 je vidět rozložení nezaměstnaných osob se zdravotním postižením mezi čtyři skupiny druhů postižení. Nejvíce zastoupení jsou OZP s I. stupněm postižení, kterých je téměř polovina. Podkladová data jsou uvedena v příloze č. 8.

Graf 8: Struktura nezaměstnaných OZP podle stupně postižení na Chrudimsku k 31.12.2017

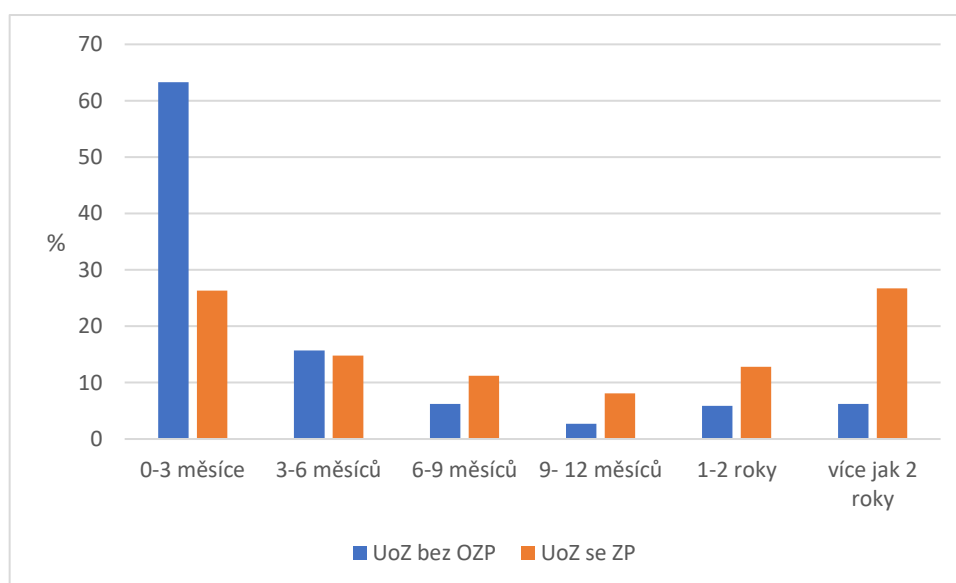
Zdroj: vlastní zpracování, data ÚP Chrudim

OZZ a OZP v prvním a druhém stupni jsou registrováni na ÚP několikanásobně častěji než OZP ve třetím stupni. (Integrovaný portál MPSV) Důvodem je jednak výrazně vyšší snížení schopnosti pracovat a také skutečnost, že fyzická osoba, která je invalidní ve třetím stupni podle § 39 odst. 2 písm. c) zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, vyjma případu, kdy je schopna výdělečné činnosti za zcela mimořádných podmínek podle § 39 odst. 4 písm. f) téhož zákona, nesmí být dle Zákona o zaměstnanosti do evidence uchazečů o zaměstnání zařazena. (Zákon č. 435/2004 Sb., 2004)

5.2.4 Struktura nezaměstnaných podle délky nezaměstnanosti

Nezaměstnanost se dále hodnotí podle délky evidence nezaměstnaných na úřadech práce. Čím déle je člověk nezaměstnaný, tím hůře se dostává zpátky do pracovního procesu. Z tohoto důvodu je velmi důležité, aby bylo hledání nového zaměstnání co nejkratší. Graf č. 9 znázorňuje strukturu evidovaných UoZ na Chrudimsku podle délky nezaměstnanosti. Porovnávání jsou UoZ bez OZP s evidovanými OZP. Podkladová data jsou uvedena v příloze č. 9.

Graf 9: Struktura evidovaných uchazečů podle délky nezaměstnanosti na Chrudimsku k 31.12.2017

Zdroj: vlastní zpracování, data ÚP Chrudim

63 % uchazečů je bez práce méně jak 3 měsíce, což je přijatelná délka nezaměstnanosti, tito uchazeči si většinou za dobu tří měsíců dokáží najít práci novou. Osoby se zdravotním postižením jsou na tom hůře, s délkou nezaměstnanosti 0-3 měsíce se jich vyskytuje 26 %. Znepokojující je ale to, že 26,7 % OZP jsou nezaměstnaní více jak 2 roky, pro ně je tedy velmi složité najít pracovní uplatnění.

5.2.5 Struktura nezaměstnaných podle kontaktních pracovišť

Uchazeči o zaměstnání mohou na okrese Chrudim využít služeb čtyř kontaktních pracovišť Úřadu práce České republiky, a to kontaktní pracoviště Chrudim, Hlinsko, Skuteč a Třemošnice. Tabulka č. 6 ukazuje rozdělení počtu UoZ mezi jednotlivé kontaktní pracoviště. Dále ukazuje podíl OZP na UoZ celkem, což je zásadní ukazatel k porovnání jednotlivých obvodů.

Tabulka 7: Podíl OZP na UoZ celkem podle kontaktních pracovišť k 31.12.2017

Evidenční skupina	Celkem	Z toho OZP	Podíl OZP na evidovaných uchazečích celkem (%)
Chrudim	1326	254	19,2
Hlinsko	347	82	23,6
Skuteč	285	52	18,2
Třemošnice	243	57	23,4

Zdroj: vlastní zpracování, data MPSV

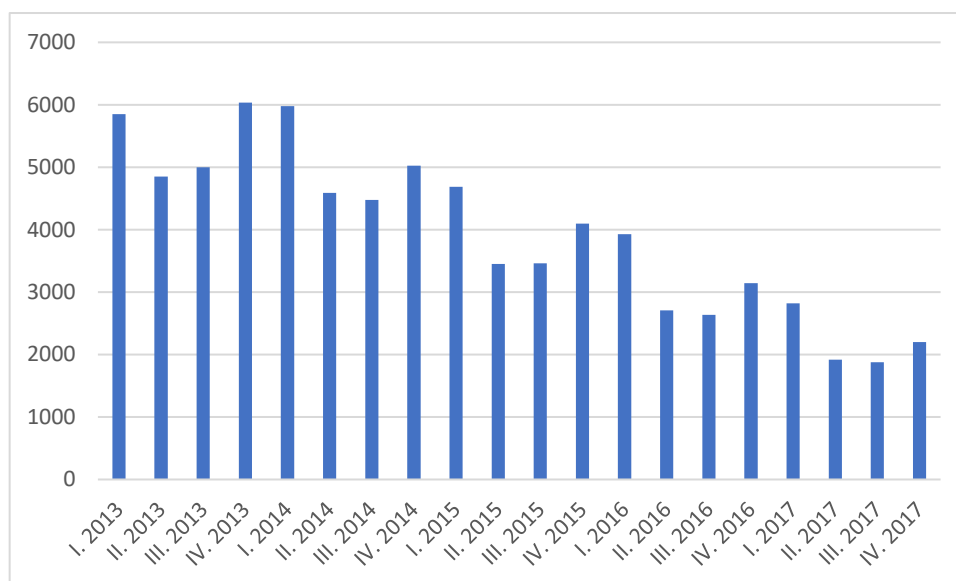
Z tabulky číslo 7 je zřejmé, že z pohledu evidenční skupiny je na tom nejlépe se zaměstnaností osob se zdravotním postižením region Skuteč. V tomto obvodu má své sídlo dva zaměstnavatelé s více než 50% vymezených míst pro osoby se zdravotním postižením. Jedná se o DIPRO, výrobní družstvo invalidů (dřevovýroba, kartonážní výroba) a ERGOTEP, družstvo invalidů (logistické a distribuční služby, internetový obchod). Firma ERGOTEP uvádí, že z jejich 300 zaměstnanců je 84 % OZP. (ERGOTEP) Firma DIPRO uvádí, že zaměstnává 120 osob, z toho 50 % OZP. (DIPRO Proseč) Naopak nejhůře je na tom region Hlinecka a Třemošnicka, ve kterých je ze všech evidovaných uchazečů téměř jedna čtvrtina osob se zdravotním postižením.

5.3 Sezónnost a predikce počtu UoZ do budoucích let

Výpočet sezónní nezaměstnanosti zjistí, zda sezónní složka má či nemá vliv na časovou řadu.

V této kapitole bude vypočítána sezónnost a predikce na Chrudimsku na rok 2018. Nejprve bude pozornost věnována evidovaným uchazečům o zaměstnání celkem a poté bude určena sezónnost a predikci nezaměstnaných OZP. Všechny výpočty budou prováděny z dat MPSV. Podkladová data jsou uvedena v příloze č. 9 a 10.

Graf 10: Vývoj počtu evidovaných uchazečů o zaměstnání na Chrudimsku po jednotlivých čtvrtletích

Zdroj: vlastní zpracování, data MPSV

Lineární trendová funkce počtu evidovaných uchazečů na Chrudimsku v letech 2013 až 2017 má tvar:

$$y' = 3936,95 - 103,886t$$

V tabulce číslo 8 jsou uvedeny vypočítané průměrné sezónní indexy za období 2013 až 2017. Individuální indexy jsou uvedeny v příloze č. 0. Z tabulky č. 8 je patrné, že počet nezaměstnaných osob je na Chrudimsku ovlivněn sezónní složkou. Nejvyšší hodnoty jsou v I. a IV. kvartále, což je zimní období. Mnoho firem na toto období své pracovníky propouští a na začátku jara zase přijímá. Na přelomu IV. a I. kvartálu je také zásadní konec roku, ve kterém končí mnoho pracovních smluv. Ve II. a III. kvartále jsou hodnoty nižší z už zmiňovaného důvodu začátku sezónních prací. Pomocná tabulka s výpočty se nachází v příloze č. 10.

Tabulka 8: Průměrné sezónní indexy počtu uchazečů o zaměstnání za období 2013 až 2017

I. kvartál	II. kvartál	III. kvartál	IV. kvartál
1,102082	0,859266	0,903036	1,129217

Zdroj: vlastní výpočty

V tabulce č. 9 byla provedena predikce vývoje počtu evidovaných uchazečů o zaměstnání na jednotlivé kvartály v roce 2018. Výpočty byly provedeny na základě trendové funkce. Za předpokladu nezměněných podmínek lze očekávat, že počet evidovaných uchazečů o zaměstnání bude nadále klesat. Počet uchazečů se v IV. kvartále zvýší a v II. A III. kvartále naopak sníží, což je dáno tím, že začínají sezónní práce. Na konci roku 2018 lze tedy očekávat o 923 méně evidovaných uchazečů o zaměstnání, než tomu bylo na konci roku 2017.

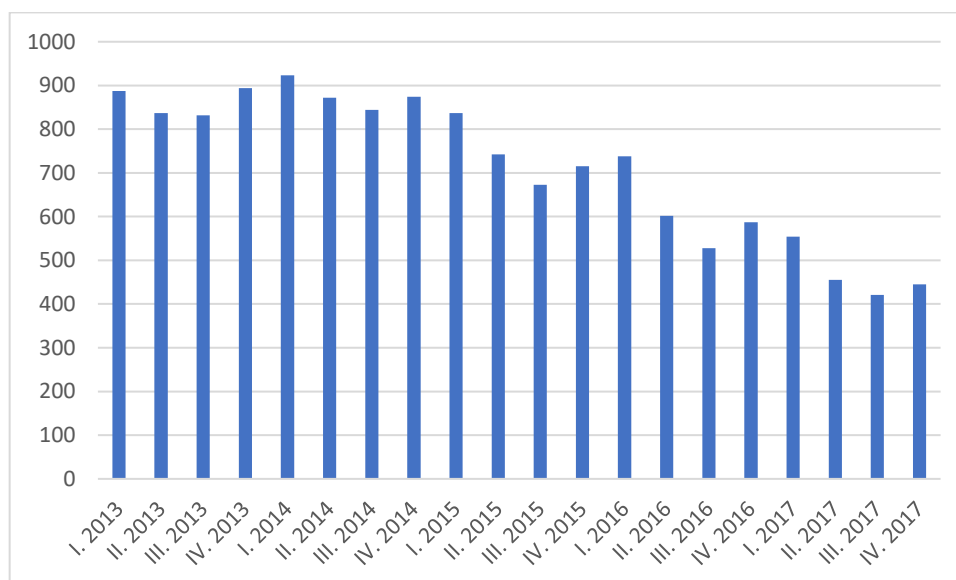
Tabulka 9: Predikce vývoje počtu evidovaných uchazečů o zaměstnání

I. kvartál 2018	1935
II. kvartál 2018	1330
III. kvartál 2018	1210
IV. kvartál 2018	1278

Zdroj: vlastní výpočty

Nyní určíme sezónnost a predikci na rok 2018 počtu nezaměstnaných OZP a výsledky porovnáme s evidovanými uchazeči o zaměstnání celkem.

Graf 11: Vývoj počtu evidovaných OZP na Chrudimsku v období 2013 až 2017

Zdroj: vlastní zpracování, data MPSV

Lineární trendová funkce počtu evidovaných OZP na Chrudimsku v letech 2013 až 2017 má tvar:

$$y' = 713 - 13,21278t$$

Jako u předchozích výpočtů jsou nejvyšší hodnoty v I. a IV. kvartále a nejnižší v II. a III. kvartále. U zdravotně postižených osob není ale sezónní složka tak patrná, jako u všech evidovaných uchazečů o zaměstnání. Pomocná tabulka s výpočty se nachází v příloze č. 11.

Tabulka 10: Průměrné sezónní indexy počtu nezaměstnaných OZP za období 2013 až 2017

I. kvartál	II. kvartál	III. kvartál	IV. kvartál
1,05437	0,9633209	0,934682	1,038299

Zdroj: vlastní výpočty

Tabulka č. 10 nám ukazuje, kolik lze za nezměněných podmínek očekávat nezaměstnaných OZP v jednotlivých kvartálech v roce 2018. Výpočty byly provedeny na základě trendové funkce. Na konci roku 2017 bylo nezaměstnaných OZP 445, na konci roku 2018 jich lze očekávat o 75 méně. Z tabulky č. 10 také vidíme, že nárůst ze III. kvartálu do IV. kvartálu je 12 nezaměstnaných OZP, což je dáno ukončením sezónních prací.

Tabulka 11: Predikce vývoje počtu nezaměstnaných OZP

I. kvartál 2018	459
II. kvartál 2018	394
III. kvartál 2018	358
IV. kvartál 2018	370

Zdroj: vlastní výpočty

Z předchozí analýzy o podílu OZP na evidovaných uchazečích celkem (tabulka č. 4) bylo zaznamenáno, že i přes snižující se počet nezaměstnaných se podíl OZP na všech evidovaných uchazečích o zaměstnání stále zvyšuje. Potvrzuje to i predikce na rok 2018, kdy se oproti roku 2017 zvýší podíl OZP na všech uchazečích o 8,8 %. Na konci roku 2018 bude tedy podíl OZP na všech evidovaných uchazečích 29 %. Stále je tedy problém se zaměstnáváním osob se zdravotním postižením.

6 Závěr

Nezaměstnanost obyvatel našeho státu je problémem nejen z celospolečenského hlediska, ale je problémem zejména pro nezaměstnané osoby samotné. Na okrese Chrudim byl na konci roku 2017 podíl nezaměstnaných osob na hranici 3 %. Tedy na hranici, která už začíná být pro trh práce tzv. nezdravá. Zaměstnavatelé nemohou najít zaměstnance, přestává existovat konkurence. Pro skupinu osob se zdravotním postižením je to ale ideální doba, kdy mohou často po dlouhé době nalézt zaměstnání. U zaměstnavatelů už nestojí „dlouhé zástupy“ uchazečů o práci a díky tomu získává možnost nalézt zaměstnání na volném trhu práce i mnoho uchazečů o zaměstnání se zdravotním postižením.

Nezaměstnanost v regionu Chrudimska je nižší než celorepublikový průměr. Na konci roku 2017 zde dosáhl podíl nezaměstnaných osob 3 %. Stejně tak jako se snížil oproti minulým letům počet uchazečů o zaměstnání celkově, tak se snížil i počet nezaměstnaných se zdravotním postižením. Alarmující ale je, že jejich podíl na celkovém počtu nezaměstnaných se naopak zvýšil a přesáhl tak 20 %. Na konci roku 2018 by měl být dle výpočtu podíl OZP na všech evidovaných uchazečích 29 % i přesto, že jejich počet bude ještě klesat. K 31.12.2017 připadalo na jedno volné pracovní místo pro OZP 5 uchazečů o zaměstnání.

Z provedené analýzy této skupiny uchazečů navíc vyplývá, že zdravotní hendikep není u některých osob jedinou překážkou při hledání zaměstnání. Více než 60 % je ve věkové kategorii nad 50 let, což je řadí k další rizikové skupině na trhu práce. Dalším problémem při hledání zaměstnání je výše vzdělání. 60 % nezaměstnaných OZP má základní vzdělání nebo vyučení. V současné době, kdy je jeden uchazeč na jedno volné pracovní místo, není nízká kvalifikace pro zdravého člověka až tak významnou bariérou na trhu práce, ale pro osobu se zdravotním postižením ano. Pro uchazeče s nízkou kvalifikací jsou často nabízena místa v dělnických profesích, často fyzicky náročná. Takové zaměstnání ale mnoho osob se zdravotním postižením nemůže vykonávat.

Zaměstnanci úřadu práce se snaží s těmito uchazeči intenzivně pracovat a pokud je to možné, vrátit je na pracovní trh i za využití aktivní politiky zaměstnanosti. Nejvíce uchazečů o zaměstnání se zdravotním postižením bylo umístěno na veřejně prospěšné práce, využívány jsou rekvalifikace i společensky účelná pracovní místa. Na pracovní rehabilitaci bylo ale zařazeno velmi malé množství uchazečů se zdravotním postižením. Jedná se o nástroj vysloveně určený pro OZP, proto by bylo vhodné jej využívat více. Možností by

mohlo být zvýšení informovanosti UoZ i zaměstnavatelů o výhodách tohoto nástroje. Tím, že jde o nástroj vyžadující dlouhodobější přípravu a plánování, mohlo by být posílení úřadů práce o speciální poradce OZP v rámci systémového projektu OPZ přínosem.

Podpora zaměstnávání osob se zdravotním postižením je tedy i za takto nízké nezaměstnanosti stále potřebná. Stát se snaží různými opatřeními podporovat zaměstnavatele, aby zaměstnávali osoby se zdravotním postižením. V zaměstnávání osob se zdravotním postižením nastaly od začátku roku 2018 změny. Chráněný pracovní trh se oddělil od toho volného. Zaměstnavatelé, kteří zaměstnávají více než 50 % OZP budou muset požádat Úřad práce ČR o uznání za zaměstnavatele na chráněném trhu práce. Teprve praxe asi ukáže, zda tato změna bude mít pro zaměstnávání osob se zdravotním postižením přínos.

Od roku 2017 je na Úřadech práce ČR realizován systémový projekt „Podpora zaměstnávání osob se zdravotním postižením“. Tento projekt posílil kontaktní pracoviště o pracovníky, kteří se budou věnovat výhradně skupině osob se zdravotním postižením a podpoře jejich návratu na pracovní trh. Obsahem jejich činnosti bude individuální práce s uchazeči o zaměstnání, ale také přímá spolupráce se zaměstnavateli v regionu.

Individuální a intenzivní péče o uchazeče o zaměstnání spojená s aktivním přístupem dalších organizací a zaměstnavatelů, a prostupnost všech opatření ještě může zlepšit situaci nezaměstnaných osob se zdravotním postižením k návratu na trh práce. Neméně důležitá bude pružná spolupráce se zaměstnavateli, kteří by ještě mohli najít další pracovní pozice, kde mohou zaměstnávat osoby z této rizikové skupiny.

7 Seznam obrázků

Obrázek 1: Okres Chrudim	34
--------------------------------	----

8 Seznam tabulek

Tabulka 1: Klasifikace zrakového postižení podle WHO	21
Tabulka 2: Klasifikace sluchových vad podle WHO.....	22
Tabulka 3: Podíl OZP na evidovaných uchazečích celkem na Chrudimsku v období 2013 až 2017	38
Tabulka 4: Rozdělení UoZ se zdravotním postižením na Chrudimsku v období 2013 až 2017	38
Tabulka 5: Koeficienty růstu volných pracovních míst.....	40
Tabulka 6: Nástroje APZ v období 2014 až 2017	41
Tabulka 7: Podíl OZP na UoZ celkem podle kontaktních pracovišť k 31.12.2017.....	46
Tabulka 8: Průměrné sezónní indexy počtu uchazečů o zaměstnání za období 2013 až 2017	47
Tabulka 9: Predikce vývoje počtu evidovaných uchazečů o zaměstnání	48
Tabulka 10: Průměrné sezónní indexy počtu nezaměstnaných OZP za období 2013 až 2017	49
Tabulka 11: Predikce vývoje počtu nezaměstnaných OZP	49

9 Seznam grafů

Graf 1: Rozložení druhá postižení (2013).....	22
Graf 2: Vývoj podílu nezaměstnaných osob v ČR a na Chrudimsku v období 2013 až 2017	36
Graf 3: Vývoj počtu nezaměstnaných podle věku na Chrudimsku v letech 2013 a 2017 ...	37
Graf 4: Vývoj počtu uchazečů a počtu volných pracovních míst na Chrudimsku v období 2013 až 2017	39
Graf 5: Vývoj počtu uchazečů se zdravotním postižením a počtu volných pracovních místo pro OZP na Chrudimsku v období 2013 až 2017	40
Graf 6: Podíl evidovaných UoZ podle věku	42
Graf 7: Podíl UoZ podle dosaženého vzdělání	43
Graf 8: Struktura nezaměstnaných OZP podle stupně postižení na Chrudimsku k 31.12.2017	44
Graf 9: Struktura evidovaných uchazečů podle délky nezaměstnanosti na Chrudimsku k 31.12.2017	45
Graf 10: Vývoj počtu evidovaných uchazečů o zaměstnání na Chrudimsku po jednotlivých čtvrtletí	47
Graf 11: Vývoj počtu evidovaných OZP na Chrudimsku v období 2013 až 2017	48

10 Seznam použitých zdrojů

BLAŽKOVÁ, V.: Kapitoly ze speciální pedagogiky. Pedagogická fakulta Univerzity Karlovy, Praha 2014. ISBN 978-80-7290-646-8.

BRČÁK, J. a SEKERKA, B.: Makroekonomie. Aleš Čeněk, Plzeň 2010. ISBN 978-80-7380-245-5.

BROŽOVÁ, D.: Společenské souvislosti trhu práce. Sociologické nakladatelství, Praha 2003. ISBN 80-86429-16-4.

BUCHTOVÁ, B. a KOL.: Nezaměstnanost. Garda Publishing, a.s., Praha 2013. ISBN 978-80-247-4282-3.

HOBZA, A.: Evropská unie a hospodářské reformy. C. H. Beck, Praha 2009. ISBN 978-80-7400-122-2.

HOLMAN, R.: Ekonomie. C. H. Beck, Praha 2011. ISBN 978-80-7400-006-5.

HORÁKOVÁ, R.: Sluchové postižení. Portál, Praha 2012. ISBN 978-80-262-0084-0.

JESENSKÝ, J.: Andragogika a gerontagogika handicapovaných. Karolinum, Praha 2000. ISBN 80-7184-823-9.

MAHROVÁ, G. a VENGLÁŘOVÁ, M.: Sociální práce s lidmi s duševním onemocněním. Grada Publishing, Praha 2008. ISBN 978-80-247-2138-5.

MAREŠ, P.: Nezaměstnanost jako sociální problém. Sociologické nakladatelství, Praha 1994. ISBN 80-901424-9-1.

MATOUŠEK, O.: Slovník sociální práce. Portál, Praha 2016. ISBN 978-80-262-1154-9.

MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ: Příručka pro osoby se zdravotním postižením. Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR, Praha 2016. ISBN 978-80-7421-132-4.

PAVELKA, T.: Makroekonomie základní kurz. Vysoká škola ekonomie a managementu, Praha 2006. ISBN 80-86730-02-6.

RENOTIÉROVÁ, M.: Somatopedické minimum. Univerzita Palackého v Olomouci, Olomouc 2002. ISBN 80-244-0532-6.

SAMUELSON, P. A.: Ekonomie. NS Svoboda, Praha 2008. ISBN 80-205-0590-3.

ŠVARCOVÁ, I.: Mentální retardace. Portál, Praha 2006. ISBN 80-7178-506-7.

Internetové zdroje

Atlas školství: kam na školu. Střední školy – Chrudim: [Online]. [Citace: 05. 03 2018.]
<<http://www.atlasskolstvi.cz/stredni-skoly?district=chrudim>>

CEDR. Projekty ESF: [Online]. [Citace: 05. 03 2018.]
<http://www.cedrops.cz/PROJEKTY-ESF-c16_50_2.htm>

Český statistický úřad. Změna výpočtu ukazatele registrované nezaměstnanosti: [Online]. [Citace: 05. 03 2018.]
<https://www.czso.cz/csu/czso/zmena_vypoctu_ukazatele_registrovane_nezamestnanosti20121107>

—. Výběrové šetření zdravotně postižených osob – 2013: [Online]. [Citace: 05. 03 2018.]
<<https://www.czso.cz/csu/czso/vyberove-setreni-zdravotne-postizenych-osob-2013-qacmwuvwsb>>

DIPRO Proseč: [Online]. [Citace: 05. 03 2018.]
<www.dipro-proseč.cz>

ERGOTEP: [Online]. [Citace: 05. 03 2018.]
<www.ergotep.cz>

Evropský sociální fond ČR: [Online]. [Citace: 05. 03 2018.]
<www.esfcr.cz>

Integrovaný portál MPSV: [Online]. [Citace: 10. 03 2018.]
<<https://portal.mpsv.cz>>

—. Postavení a strategie OZP na trhu práce: [Online]. [Citace: 05. 03 2018.]
<https://portal.mpsv.cz/sz/obcane/zamestnavani_ozp/helpforthem/hlavni_vystupy_projektu_a_jejich_prinosy/dotaznikove_setreni_ozp_na_trhu_prace.pdf>

—. Zpráva o situaci na krajském trhu práce, o realizaci APZI: [Online]. [Citace: 10. 03 2018.]
<https://portal.mpsv.cz/upcr/kp/pak/nezamestnanost_v_cislech/rocní_zpravy_pardubického_kraje>

Národní informační centrum pro mládež. Zdravotní handicap: [Online]. [Citace: 05. 03 2018.]
<<http://www.nicm.cz/klasifikace-zrakoveho-postizeni>>

Odborná studie OZP na trhu práce ČR. Nadační fond pro podporu zaměstnávání osob se zdravotním postižením: [Online]. [Citace: 05. 03 2018.]
<<http://www.nfozp.cz/download/Odborn--studie---OZP-na-trhu-pr-ce-v--R---ASO---final.pdf>>

Teroteriální pakt zaměstnanosti Pardubického kraje: [Online]. [Citace: 05. 03 2018.]
<<http://www.tpzpk.cz/>>

Zákony

Zákon č. 435/2004 sb. o zaměstnanosti; In: ASPI (právní informační systém)

Zákon č. 329/2011 Sb., o poskytování dávek osobám se zdravotním postižením a o změně souvisejících zákonů; In: ASPI (právní informační systém)

Zákon č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění; In: ASPI (právní informační systém)

Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách; In: ASPI (právní informační systém)

Zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů; In: ASPI (právní informační systém)

11 Seznam příloh

Příloha č. 1 - Seznam zaměstnavatelů OZP v okrese Chrudim

Příloha č. 2 - Formulář – Popis pracovní pozice

Příloha č. 3 - Podíl nezaměstnaných osob v ČR a na Chrudimsku

Příloha č. 4 - Podíl evidovaných UoZ podle věku na Chrudimsku

Příloha č. 5 - Počet uchazečů na 1 volné pracovní místo na Chrudimsku

Příloha č. 6 - Podíl UoZ podle věku

Příloha č. 7 - Podíl UoZ podle vzdělání

Příloha č. 8 - Podíl nezaměstnaných OZP podle stupně postižení

Příloha č. 9 - Podíl UoZ podle délky nezaměstnanosti

Příloha č. 10 - Vyjádření trendu a sezónního indexu – počet evidovaných UoZ

Příloha č. 11 - Vyjádření trendu a sezónního indexu – počet nezaměstnaných OZP

Příloha č.1

Seznam zaměstnavatelů OZP v okrese Chrudim

Apelo s.r.o. Chrudim

Výroba, obchod a služby neuvedené v přílohách 1 až 3 živnostenského zákona, výroba plastových a pryžových výrobků.

BOS-PCO s.r.o. Chrudim

Ostraha majetku a osob, poskytování technických služeb k ochraně majetku,.

BPSA r.o. Chrudim

Ostraha majetku a osob, pronájem nemovitostí, bytů a nebytových prostor.

BYTY DAŠICE s.r.o. Nasavrky

Pronájem nemovitostí, bytů a nebytových prostor.

DIPRO, výrobní družstvo invalidů Proseč u Skutče

Truhlářství, výroba dřevěných výrobků, výrobky z kartonáže.

DŘEVOVÝROBA Otradov s.r.o. Krouna

Truhlářství, výroba dřevěných výrobků, velkoobchod.

EKOSAN Chrudim s.r.o. Chrudim

Podnikání v oblasti nakládání s nebezpečnými odpady, zprostředkování obchodu a služeb

ERA-PACK s.r.o. Chrudim

Výroba plastových a pryžových výrobků, výroba, obchod a služby neuvedené v přílohách 1 až 3 živnostenského zákona.

ERGOTEP, družstvo invalidů Proseč u Skutče

Specializovaný maloobchod, reklamní činnost a marketing, poskytování technických služeb, distribuční činnost.

EVONA PLUS s.r.o. Chrudim

Výroba, obchod a služby neuvedené v přílohách 1 až 3 živnostenského zákona, internetový obchod s punčochovým zbožím.

FORKABEL s.r.o. Chrudim

Výroba, obchod a služby neuvedené v přílohách 1 až 3 živnostenského zákona; výroba elektrických součástek, elektrických zařízení a výroba a opravy elektrických strojů.

FORREUS s.r.o. Chrudim

Výroba, obchod a služby neuvedené v přílohách 1 až 3 živnostenského zákona.

Bc. Petr Herynek Proseč u Skutče

Zemědělská činnost

JVS Service s.r.o. Třemošnice

Správa a údržba nemovitostí, specializovaný maloobchod a maloobchod se smíšeným zbožím.

KAMA spol. s r.o. Bylany

Prodej drogistického zboží, prodej jedů, žiravin, pesticidů, obchodní činnost- koupě zboží za účelem jeho dalšího prodeje a prodej, zprostředkovatelská činnost.

Květoslava Bartoňová Přelouč

Výroba oděvů

LU-MO CZ s.r.o. Chrudim

Činnost účetních poradců, vedení účetnictví, vedení daňové evidence, koupě zboží za účelem jeho dalšího prodeje a prodej.

Monas Trade Company Chrudim

Výroba, obchod a služby neuvedené v přílohách 1 až 3 živnostenského zákona.

OBZOR, výrobní družstvo invalidů Heřmanův Městec

Balení a třídění prádla, šití prádla, knihařské práce, koupě zboží za účelem jeho dalšího prodeje a prodej.

Oldřich Drnec Prosetín

Výroba, obchod a služby neuvedené v přílohách 1 až 3 živnostenského zákona, velkoobchod, maloobchod.

P Z P MERLIN s.r.o. Hlinsko v Čechách

Výroba potravinářských výrobků, velkoobchod, realitní činnost, řeznictví, uzenářství, činnost účetních poradců, vedení účetnictví.

RANDA s.r.o. Chrudim

Úprava a spřádání textilních vláken.

SLUNY s.r.o. Chrast u Chrudimě

Výroba, obchod a služby neuvedené v přílohách 1 až 3 živnostenského zákona, papírenská a keramická výroba.

Skutečská investiční s.r.o. Skuteč

Výroba, obchod a služby neuvedené v přílohách 1 až 3 živnostenského zákona.

Ing. Dana Šťastná Chrudim

Výroba potravinářských a škrobárenských výrobků, výroba, obchod a služby neuvedené v přílohách 1 až 3 živnostenského zákona.

TEMPO O.O.P.P. spol. s r.o. Chrudim

Zprostředkovatelská činnost v oblasti prodej, prodej pracovních pomůcek, koupě zboží za účelem jeho dalšího prodeje a prodej, poradenská a školící činnost.

Vopařil Michal Proseč u Skutče

Výroba, obchod a služby neuvedené v přílohách 1 až 3 živnostenského zákona, nákup zboží a prodej

Příloha č. 2

Formulář – Popis pracovní pozice

Popis pracovní pozice pro Jobmatch						
Název zaměstnavatele:					IČO:	
Kontaktní osoba:					Telefonní číslo:	
Požadovaná profese:						
Místo výkonu práce (adresa):						
Typ pracovního vztahu:	☐ pracovní poměr ☐ dohoda o provedení práce ☐ dohoda o pracovní činnosti					
Zaměstnání na dobu:	☐ neurčitou	Pracovní úvazek:	☐ plný	Počet pracovních hodin v týdnu:		
	☐ určitou		☐ zkrácený			
Požadovaný minimální stupeň vzdělání: (obor napište do následujícího řádku)	☐ nedokončení základní/bez vzdělání ☐ základní ☐ nižší střední odborné ☐ střední odborné s výučním listem ☐ střední odborné bez vyučení a bez maturity ☐ úplné střední všeobecné (gymnázium)		☐ úplné střední odborné s vyučením i maturitou ☐ úplné střední odborné s maturitou (bez vyučení) ☐ vyšší odborné ☐ bakalářské ☐ magisterské ☐ vědecká výchova (Ph.D. apod.)			
Obor vzdělání:	V případě, že jste připraveni uznat místo vzdělání ekvivalent let prokazané odborné praxe, uveďte počet let:					
Podrobný popis požadované pracovní pozice:						
Základní pracovní poloha – stoj ¹⁾	☐ Trvale	☐ Převážně	☐ Občas	☐ Příležitostně		
Základní pracovní poloha – chůze ¹⁾	☐ Trvale	☐ Převážně	☐ Občas	☐ Příležitostně		
Základní pracovní poloha – sed ¹⁾	☐ Trvale	☐ Převážně	☐ Občas	☐ Příležitostně		
Četnost zvedání břemen v pracovní době ¹⁾	☐ Trvale	☐ Převážně	☐ Občas	☐ Příležitostně		
Je práce vykonávána ve venkovním prostředí	☐ Trvale	☐ Převážně	☐ Občas	☐ Příležitostně		
Možnost střídat pracovní pozice?	☐ Ano	☐ Ne	Vyžaduje náplň práce jemnou motoriku?	☐ Ano	☐ Ne	
Je práce vykonávána v prostředí náročném na zrak?	☐ Ano	☐ Ne	Je práce vykonávána v hlučném prostředí	☐ Ano	☐ Ne	
Vyžaduje práce intenzivní osobní komunikaci s vedoucími nebo se spolupracovníky (ústně, PC)?	☐ Ano	☐ Ne	Vyžaduje práce dodržení společného pracovního tempa (např. práce na lince nebo v technologickém rytmu)?	☐ Ano	☐ Ne	
Je k výkonu práce nutný výpis z rejstříku trestů?	☐ Ano	☐ Ne	Je k výkonu práce potřebná hmotná odpovědnost?	☐ Ano	☐ Ne	
Nucené či ostatní pracovní polohy a jejich četnost (např. klečení, ležení):			Směnnost:	☐ 1 směna ☐ dělené směny ☐ 2 směny ☐ pružná pracovní doba ☐ 3 směny ☐ noční provoz ☐ 4 směny ☐ nepřetržitý provoz ☐ turnusové služby		

Splňuje sídlo či provozovna/y požadavky bezbariérovosti? (v případě, že odpovíte částečně – specifikujte prosím do vedlejší kolonky)	☐ Ano ☐ Částečně ☐ Ne		Je možné zaparkovat vozidlo u budovy?	☐ Ano ☐ Ne
Je cesta z nejbližší zastávky MHD do sídla či provozovny bezbariérová? (v případě, že odpovíte částečně – specifikujte prosím do vedlejší kolonky)	☐ Ano ☐ Částečně ☐ Ne	Specifikace částečné bezbariérovosti		
Jsou s pozicí spojeny požadavky na změnu pracovní pozice, případně pracovních postupů?	☐ Nikdy ☐ Příležitostně (do 30% pracovního času) ☐ Ano, vyplývá to z povahy práce	Specifikace požadavků na změny		
Může být práce vykonávána pod tlakem – termínů, kvality, změn požadavků zákazníka apod.?	☐ Nikdy nebo výjimečně ☐ Stává se to nepravidelně ☐ Ano, vyplývá to z povahy práce	Specifikace podmínek a typu zátěže		
Je s vykonávanou prací spojena potřeba profesního rozvoje – kontinuální nebo periodická potřeba doplňování znalostí?	☐ Nikdy nebo výjimečně ☐ Ano, v případě změn technologií nebo postupů ☐ Ano, je to nezbytné pro výkon této práce	Specifikace požadavků na profesní rozvoj		
Je na daném pracovišti vhodná osoba – spolupracovník, který má předpoklady být „tutorem“ – oporou OZP ve fázi jeho zapracování	☐ Zatím není ☐ Je/bude určen ☐ Ano, určen a připraven	Případné upřesnění		
Další specifikace ve formuláři neuvedené:				

Vysvětlivky

- 1) Jedná se o Stupně četnosti – zatížení fyzickými pracovními nároky v čase podle REFA (referenčně pro 8 hodinovou pracovní dobu)

Příležitostně	do 5%	Jen mimořádně ve směně
Občas	Cca 10%	Časově omezená činnost – navážka, expedice apod.
Převážně	51 – 90%	Zkrácená pracovní doba část pracovní doby (4-6 hodin)
Trvale	Přes 90%	Plná pracovní doba 8 hodin

Příloha č. 3

Podíl nezaměstnaných osob v ČR a na Chrudimsku

Rok	Chrudimsko	ČR
2013	8,4	8,2
2014	7,0	7,5
2015	5,6	6,2
2016	4,2	5,2
2017	3,0	3,8

Zdroj: vlastní zpracování, data MPSV

Příloha č. 4

Podíl evidovaných UoZ podle věku na Chrudimsku

Rok/Věk	do 20 let (%)	20 – 29 let (%)	30 – 39 let (%)	40 – 49 let (%)	50 – 59 let (%)	60 a více let (%)
2013	4,3	25,1	22,8	20,4	23,6	3,7
2017	4,0	18,5	20,0	23,7	25,7	8,1

Zdroj: vlastní zpracování, data MPSV

Příloha č. 5

Počet uchazečů na 1 volné pracovní místo na Chrudimsku

Rok	Evidovaní uchazeči o zaměstnání		Volná pracovní místa		Počet uchazečů na 1 VPM	
	celkem	z toho OZP	celkem	z toho pro OZP	celkem	OZP na 1 VPM pro OZP
2013	6 037	894	463	59	13,04	15,15
2014	5 027	874	487	28	10,32	31,21
2015	4 095	715	981	77	4,17	9,29
2016	3 145	587	972	77	3,24	7,62
2017	2 201	445	2 237	85	0,98	5,24

Zdroj: vlastní zpracování, data MPSV

Příloha č. 6

Podíl UoZ podle věku

	do 20 let (%)	20 – 29 let (%)	30 – 39 let (%)	40 – 49 let (%)	50 – 59 let (%)	60 a více let (%)
UoZ bez OZP	5,0	22,5	22,8	23,6	20,3	5,8
UoZ se zdravotním postižením	0,2	2,9	8,8	24,1	47,0	17,1

Zdroj: vlastní zpracování, data ÚP Chrudim

Příloha č. 7

Podíl UoZ podle vzdělání

	Základní (%)	Střední bez maturity (%)	Střední s maturitou (%)	Vyšší odborné (%)	Bakalářské (%)	Vysoká škola (%)
UoZ bez OZP	26,5	45,4	22,2	0,8	2,0	3,1
UoZ se ZP	23,2	58,4	16,9	0,2	0,5	0,9

Zdroj: vlastní zpracování, data ÚP Chrudim

Příloha č. 8

Podíl nezaměstnaných OZP podle stupně postižení

Stupeň postižení	osoba zdravotně znevýhodněná	I. stupeň	II. stupeň	III. stupeň
Podíl v %	16	47	36,6	0,4

Zdroj: vlastní zpracování, data ÚP Chrudim

Příloha č. 9

Podíl UoZ podle délky nezaměstnanosti

	0-3 měsíce (%)	3-6 měsíců (%)	6-9 měsíců (%)	9- 12 měsíců (%)	1-2 roky (%)	více jak 2 roky (%)
UoZ bez OZP	63,3	15,7	6,2	2,7	5,9	6,2
UoZ se ZP	26,3	14,8	11,2	8,1	12,8	26,7

Zdroj: vlastní zpracování, data MPSV

Příloha č. 10

Vyjádření trendu a sezónního indexu – počet evidovaných UoZ

čtvrtletí	y_i	t_i	t_i^2	$t_i * y_i$	u_i	y_i / u_i
I. 2013	5851	-19	361	-111169	5910,784	0,989886
II. 2013	4852	-17	289	-82484	5703,012	0,850779
III. 2013	4999	-15	225	-74985	5495,24	0,909696
IV. 2013	6037	-13	169	-78481	5287,468	1,141756
I. 2014	5978	-11	121	-65758	5079,696	1,176842
II. 2014	4588	-9	81	-41292	4871,924	0,941722
III. 2014	4475	-7	49	-31325	4664,152	0,959446
IV. 2014	5027	-5	25	-25135	4456,38	1,128046
I. 2015	4688	-3	9	-14064	4248,608	1,10342
II. 2015	3451	-1	1	-3451	4040,836	0,854031
III. 2015	3463	1	1	3463	3833,064	0,903455
IV. 2015	4095	3	9	12285	3625,292	1,129564
I. 2016	3930	5	25	19650	3417,52	1,149957
II. 2016	2710	7	49	18970	3209,748	0,844303
III. 2016	2637	9	81	23733	3001,976	0,878421
IV. 2016	3145	11	121	34595	2794,204	1,125544
I. 2017	2820	13	169	36660	2586,432	1,090305
II. 2017	1916	15	225	28740	2378,66	0,805496
III. 2017	1876	17	289	31892	2170,888	0,864162
IV. 2017	2201	19	361	41819	1963,116	1,121177
suma	78739	0	2660	-276337	3936,95	20
$\hat{y} = 3936,95 - 103,886t$						

Zdroj: vlastní výpočty, data MPSV

Příloha č. 11

Vyjádření trendu a sezónního indexu – počet nezaměstnaných OZP

čtvrtletí	y_i	t_i	t_i^2	$t_i * y_i$	u_i	y_i / u_i
I. 2013	887	-19	361	-16853	964,0428	0,920084
II. 2013	837	-17	289	-14229	937,6173	0,892688
III. 2013	832	-15	225	-12480	911,1917	0,91309
IV. 2013	894	-13	169	-11622	884,7661	1,010436
I. 2014	923	-11	121	-10153	858,3406	1,075331
II. 2014	872	-9	81	-7848	831,915	1,048184
III. 2014	844	-7	49	-5908	805,4895	1,04781
IV. 2014	874	-5	25	-4370	779,0639	1,121859
I. 2015	837	-3	9	-2511	752,6383	1,112088
II. 2015	742	-1	1	-742	726,2128	1,021739
III. 2015	673	1	1	673	699,7872	0,961721
IV. 2015	715	3	9	2145	673,3617	1,061837
I. 2016	738	5	25	3690	646,9361	1,140762
II. 2016	602	7	49	4214	620,5105	0,970169
III. 2016	528	9	81	4752	594,085	0,888762
IV. 2016	587	11	121	6457	567,6594	1,034071
I. 2017	554	13	169	7202	541,2339	1,023587
II. 2017	455	15	225	6825	514,8083	0,883824
III. 2017	421	17	289	7157	488,3827	0,862029
IV. 2017	445	19	361	8455	461,9572	0,963293
suma	14260	0	2660	-35146	713	20
$y = 713 - 13,21278t$						

Zdroj: vlastní výpočty, data MPSV